

بالايشى

پښتانه به ختوهرى

نووسينى
عبدالحميد البلالى

وهرگيږانى
هيوامه حمود جاف

دوځاى چاپ وپهځش

نارين

بالاپوښی؛ ریځه یه ک بو به خته وهری

۱۱- گومان و وه لاندانه وهیان

نووسینی: عبدالحمید البلالي.

وهرگیرانی: هیوا مه حمود جاف.

چاپی: یه که م.

سالی: ۲۰۲۰ ز.

له به ریوه به رایه تی گشتی کټیځانه گشتیه کان، ژماره ی سپاردنی (۲۷۲۲) ی سالی
(۲۰۱۰) ی پیدراوه.

ناویشان:

هه ولیر، بازار ی زانست بو کتیب و چاپه مهلی

موبایل:

009647504064610

وټب سائت:

www.nareenpub.com

لیمیل:

nareenpub@gmail.com

نووسینی:

عبدالحمید البلالی

وہرگیڑانی:

ہیوا مہ حمود جاف

پېړست

لاپېره	بابه ت
۷	پېښه کی.
۱۰	گومان و حېز و نارەزوو.
۱۱	گومانی یه کهم: کپکردنه وهی وزه ی زایه ندی.
۱۹	گومانی دووهم: بی قه ناعه تی.
۲۷	گومانی سییه م: تیمان له دل دایه.
۳۲	گومانی چوارهم: خوا هیدایه تی نه داوم.
۴۰	گومانی پینجه م: شونه کردن.
۴۳	گومانی شه شهم: مندالیتی.
	چهند چیرۆکیکی واقعی.
۴۹	چیرۆکی یه کهم: توشبوونی له ناکاو.
۴۹	چیرۆکی دووهم: مردن نه خوش و لهش ساغ نانسیت.
۵۰	چیرۆکی سییه م: هاوه له کهم سوتا.
۵۴	چیرۆکی چوارهم: دوو کو تای دژ به یه ک.
۶۱	چیرۆکی پینجه م: گه شتی دوور.
۷۰	گومانی هه وته م: مودیله و بالا پووشی نیه.
۷۴	گومانی هه شته م: بی بهش بوون له جوانی.
۷۸	گومانی نویم: بالا پووشی نیوه ی کو مه لگا په کده خات.
۸۲	گومانی ده یه م: بالا پووشی رواله تیکی ناشار ستانیه.
۸۶	گومانی یانزمیه م: باوک و دایک و میرد ریگم لی ده گرن.
۹۷	دوا وته.

Handwritten text in Arabic script, likely a religious or historical document. The text is arranged in approximately 25 horizontal lines, with varying degrees of legibility due to fading and bleed-through. The script is cursive and dense, typical of traditional Arabic calligraphy. The document appears to be a page from a larger manuscript, with some lines showing signs of being part of a larger section or chapter.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت:

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّيْنَاهَا ۖ ﴿٧﴾ فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۖ ﴿٨﴾﴾ الشمس: ۷-۸.

واته: (سویند به ده‌روون و نه‌و زاته‌ی که به ریک و پیکی به‌دیهیناوه. جا توانای خراپه و چاکه و خوانه‌ناسی و خواناسی تیدا دابین کردووه).

که‌وایه خوای گه‌وره ده‌روونی مروقه‌کانی به‌دیهیناوه و ناماده باشی تیدا دروست کردووه بۆ شوینکه‌وتنی ریگای چاکه یان ریگای خراپه.

هه‌روه‌ها خوای بالاده‌ست فه‌رمانی پی کردوون هاوکاری یه‌ک بین له شوین که‌وتنی حق و نامۆزگاری نیوان خوماندا، وه نه‌مه‌ی کردووه به سیفه‌تی نه‌و که‌سانه‌ی که دۆراو نین، وه‌ک له سوپه‌تی (العصر) دا باس کراوه.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری نازیزمان (محمد ﷺ) نه‌رکه‌کانمانی له به‌رامبه‌ر یه‌کتردا له نامۆزگاریکردندا بۆ روون کردوینه‌ته‌وه، وه‌ک فه‌رمویه‌تی: (الْمُؤْمِنُ مِرَاةَ الْمُؤْمِنِ)^(۱). واته: ئیماندار ئاوینه‌ی ئیمانداره و

(۱) طبرانی له (الأوسط) دا - و نه‌لبانیش له (صحيح الجامع الصغير: ۶۵۳) راستی کردۆته‌وه.

عەيب و ناتەواوى خۆى لە براكەيدا دەيبىنئىت و ئەيزانىت، وەك ئەوەى
ئەو ئاوينەيەك بىت بۆ ئەم، بەلام ئەم ئاوينەيە وینە جەستەيەكان
پيشان نادات، بەلكو وینە رەوشتیەكان پيشان دەدات، و لەبەر ئەوەى
ئىسلام شوینكەوتوانى خۆى ھاندەدات و بانگیان دەكات بۆ یەكتر
خۆشویستن بە وتەگەلیكى زۆر، بنچینەى ئەم خۆشەويستىەش ئاواتى
چوونە بەھەشتى براكەتە و دووربونیەتى لە ئاگر. ناشكرىت كارەكە
تەنها لە سنورى ئاوات خواستندا بوەستىت، بەلكو ئەبىت ھەموو
ھۆكارىك كە لە توانادا بىت بەكار بەيئىرىت بۆ دوور خستەوہى براكەت
لەوہى كە زيانى لى دەدات لە دونيا و لە رۆژى دوايشدا.

لەم دەستپێكانەوہ ئەم نامیلکەيە دیتە مەيدانەوہ، ھەروەھا لە
بۆچوونى ئەو خۆشەويستى و بەزەيیەى كە لە ناخماندايە بۆ كچانى
گەلى مۆسلمانمان لەگەل سوربونمان لەسەر دورخستەوہيان لەو
شتانەى زيانيان پى دەگەيەنئىت لە دونيا و لە دواپۆژدا.

ئەم نامیلکەيە بۆ تويژىكى تايبەتە لە كۆمەلگاكەمان كە ئەوانيش
ئەو خوشكانەن كە بە پۆشاكى شەرعییەوہ پابەند نین، ئەوہش يان
لەبەر ئەوہیە نازانن بالاپۆشى ئەرك و واجبە، يان لە بەرانبەر بریق
و باقى دونيادا لاوازن، يان لە بەرامبەر دەروونى خراپخواز و
شەيتانى واسواسەكەردا خۆ ناگرن، يان لە بەرامبەر ئەو ھاوہلە
خراپانەدا (كە خەير و چاكەيان بۆ دۆستانى خۆيان ناوئىت) لاوازن،
يان لەبەر ھەر ھۆكارىكى تر...

له خوای گه وره ده پارپینه وه که نه م وشانه بکات به کلیلی خیر و
چاکه بۆ کردنه وهی دلّه داخراوه کان و جولاندنی ههسته
نووستوه کان و گه پاندنه وهی خوشکه بی له چکه کانمان بۆ نه و
فیتره ته پاکه ی که خوای گه وره فه رمانی پی داوه .

نابیت نه وه شم له بیر بچیت که سوپاسیکی زۆرم بۆ مامۆستای
به ریزم خوشکه به دریه عه زازه یه له سه ر تیبینیه به نرخه کانی بۆ
نه م توپژینه وه یه .

دامه زراوی و سه رکه وتن و ئاخرخه یری له خوای گه وره ده خوازین .

گومان و حەز و ئارەزوو

شەيتان لە دوو دەروازەى سەرەکیەو روو لە مەوفا دەکات، ئەر
دوانەش: گومان و حەز و ئارەزوو. هیچ کەسێک نە تەوانێک ئەنجام
بدات و ھۆکاری تەوانەکەى لە یەکیک لەم دوو دەروازەى بەدەر
بیت، ئەم دوو ھۆکارە رێگرن لە بەردەم مۆسڵماندا بۆ جیبەجێکردنى
ھەر کاریک کە ببیت بەھۆى رەزامەندى خواى گەرە و چوئە
بەھەشت و دوورکەوتنەو لە ئاگر.

لێرەدا گرنگترینى ئەو گومان و حەز و ئارەزووانە دەخەینە روو:

گومانی یه کهم:

کپکردنه وهی وزه ی زایه ندی (جنسی)

ئەم گومانە دەلالت وزه ی زایه ندی له مرۆڤدا وزه یه کی گه وره و ترسناکه، ترسناکیه که ی له دامرکاندنه وه و کپکردنه وه یدایه، زیادکردنی په ستانیش هۆکاره بۆ ته قینه وه، بالاپۆشی ئافرهت جوانیه که ی داده پۆشی و له ئەنجامدا لاوان له کپکردنه وه یه کی زایه ندی نه وتۆدا ده میننه وه که نزیکه له ته قینه وه، یان هه ندیکجار له رووداوی هه تک کردن و هی تردا ده ته قیته وه، چاره سه ریش بۆ ئەم گرفته رزگارکردنی ئافره ته له بالاپۆشی (الحجاب)، تاوه کو لاوان هه ناسه یه ک به و کپبونه یان بدن و له دوایدا تی ربوونی ک بۆ ئەم پیویستی یه رووده ات و ترسی ته قینه وه به هۆی کپبوون و خنکاندن زایه ندیه وه که م ده بیته وه.

وہلامیک بۆ ئەو گومانە:

ئەم گومانە لە روالەندا جیگەى خۆیەتى و عەقلىیش پىی رازى،
لەسەرەتاشەو وادەردەكەوئیت ئەوەى ئەم گومانەى خستوتە رور
بەدواى بەرزەوئەندى كۆمەلگادا دەگەرئیت و لە ھەلۆەشانەندەوەى
كۆمەلگا دەترسئیت، بەلام لە واقعى كارەكەدا ئەوەى ئەم
پىشنىازەى ھەيە و ئەيخاتە پىش چاوى كۆمەلگا، پىشنىازەكەى
ھۆكارە بۆ پەيدابونى ترسئىكى گەرە بۆسەر كۆمەلگا كە
ھەرەشەى داپوخان و لىكەلۆەشان و سەرەوژىربوونى لى دەكات.
خۆ ئەگەر ئەمە راست بوایە ئەوا ئەمريكا و ولاتە ئەوروپىەكان و
ولاتانى ھاوشىوەى ئەوان ئەبوایە كەمترین رووداوى ھەتك كردن و
پەلاماردانى ئافرەت و تاوانى ترى ئەخلاقى تيا رووبدایە، چونكە
ئەمريكا و ولاتانى ترى ئەوروپا بايەخىكى زۆر گەرەيان بەم لایەنە
داوہ بە بيانوى ئازادى تاكەوہ، بەرپادەيەك ئەبينىت گۆفارى خراپ و
رووت لە ھەموو جىگەيەكدا دەفرۆشرئیت، ھەرۆھەا بەرنامەكانى
تەلەفزیۆن لەدواى سەعات دوانزەى شەوہوہ پەرە لە بەرنامە و
گرتەى خراپ و رووت و وروژئەنەر لە رووى زايەندیەوہ.

ئافرەت لە ولاتانەدا ھەر كە ھاوین ھاتە پىشەوہ جەلەكانى فېرى دەدات و
لە لىواری دەرياكەندا بە نيوہ رووتى دەگەرئیت و پىياسە دەكات، ھەرۆھەا
ئوكانى فیدیۆكان كە لەسەريان نوسراوہ (تەنھا بۆ لاوہ بالغ بووہكانە -
Adults Only) لە ھەموو ئەمەريكادا بلۆبووہتەوہ، لەم ئوكانانەدا

شتانېك هەن سەر سېي دەكەن لە وروژاندنی زایەندی و كارە سازەكان،
لێرەدا ئەو گەنجانە دەتوانن ئەو فلیمانە بەكری ببەن یان لەناو دوكانەكەدا
بیبینن، مالهەكانی لەشفرۆشیش بەرپادەیهکی زۆر لەو ولاتانەدا هەن و لە
هەندێك لەو ولاتانەدا لەشفرۆشەكە لە پێشەنگایەكدا پیشانی پیاوان
دەدریت و نمایش دەكریت.

كەوايە لەدوای ئەم ئازادی و نەمانی سنورە ئەنجامەكان چۆن
بوون؟ ئایا رووداوی هەتكکردن كەم بویهو؟ ئایا ئەو تێربوونە
هاتە دی كە باسی لێو دەكەن؟ و ئایا ئافرەت پارێزرا لەو
ترسناكیە؟!.

سەرژمێریە ئەمەریكیەكان:

لە كتیبيكدا كە حكومەتی فیدرالی ئەمەریكا دەریدەكات لەژێر
ناونیشانی (تاوان لە ئەمەریكا – Crime In U.S.A)، “ئەمەش
ئەو دەگەیهنیت كە سەرژمێری ئەم كتیبه لەلایەن حكومەتەو
متمانە پێ كراوە نەك لەلایەن كۆمپانیاكانی سەرژمێركردنەو”، لە
لەپەرە شەشی كتیبهكەدا هاتوو: هەموو (٦) خولەك جارێك
تاوانیكی هەتكکردنی بەزۆر لە ئەمەریكادا روو دەدات (ئەمە باس لە
سالی ١٩٨٨ دەكات!)، هەتكکردن بەزۆر واتە لەژێر کاریگەری
چەكدا، لەهەمان كتییدا ئەم سەرژمێریانە خراونەتە روو:

- لەسالی (١٩٧٨) دا ژمارەي حالەتی هەتكکردن لە
ئەمەریكادا گەیشتۆتە (١٤٧.٣٨٩) حالەت.

- له سالی (۱۹۸۱) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۱۸۹.۰۴۵) حاله ت.
- له سالی (۱۹۸۳) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۲۱۱.۶۹۱) حاله ت.
- له سالی (۱۹۸۷) دا ژماره ی حاله تی هه تککردن له
نهمه ریکادا گه یشتوته (۲۲۱.۷۴۶) حاله ت.

نایه تیك ته فسیری نهو سه رزمیری ده کات:

نهم سه رزمیری و هر هه والیکی متمان پیکراوی له م جوړه به لگه ی
له سه ر زیادبوونی تاوانی زایه ندی (جنسی) له و ولاته دا، نه مه ش
وهك ته فسیریکی کرده یی به بو نهم نایه ته که ده فهرمویت: ﴿يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ
جَلْبِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ٥٩﴾
الأحزاب: ۵۹.

واته: (نهی پیغه مبه ر ﷺ) به هاوسه رانت و کچه کانت و نافرته تانی
نیمانداران بفهرموو: که به پوښاکي بالا پوښ خوږان داپوښن نه وه
له بارتیرین شته که پی بناسرین، تا نازار نه درین و (توشی
گیروگرفت نه بن)، هه میشه و به رده وام خوا لیخوښبوو میهره بانه (له
که م و کوپی پابوردووتان خوش ده بیټ))

ھۆى دابەزىنى ئەم ئايەتەش ۋەك ئىمامى قورتوبى لە
تەفسىرەكەيدا باسى دەكات" ئافرەتان پىش ئەۋەى (ئاۋدەست)
ھەبىت دەچۈنە دەشت و بىابان بۇ سەرئاۋكردن، لەۋىدا جىاۋازى
لە نىۋان ئافرەتى ئازاد و كۆيلەدا دەردەكەوت، ئافرەتانى ئازاد
خۆيان بە عەبايەك دادەپۆشى بۆيە دور ئەبۈن لەۋەى لاۋىك لىيان
نزىك بىتەۋە، پىش دابەزىنى ئەم ئايەتە ھەندىك لە ئافرەتە
ئىماندارەكان كە دەچۈنە دەرەۋە بۇ سەرئاۋ ھەندىك لە
پىاۋخراپەكان بەرەۋ لايان دەھاتن و واياندەزانى ئافرەتى كۆيلەن،
ئەمانىش بانگيان لى دەكردن و ئەۋانىش دور دەكەوتنەۋە، لەبەر
ئەم حالەتە ئافرەتان شكاتيان گەياندە لاي پىغەمبەرى خوا ﷺ و
بە ھۆيەۋە ئەم ئايەتە دابەزى.

ئەمەش ئەۋە دەگەيەنىت: كاتىك ئافرەتى ناپۆشتە جوانى خۆى بۇ
ھەموو كەسىك دەرەخات، نزىكە لەۋەى ئازارى پى بگات لەلايەن
مروۋە گورگ ئاساكانەۋە، چونكە ئەۋ جوانى پىشاندانە ئارەزوۋە
شاراۋەكان دەۋرۋىنىت... بەلام ئافرەتى بالاپۆش جوانى و شوينە
سەرنجراكىشەكانى دەشارىتەۋە و تەنھا ھەردوۋ دەست و
دەموچاۋى (روى) دەبىنرىت لە وتەيەكدا، و لە وتەيەكى تردا تەنھا
چاۋەكانى دەبىنرىت. كەۋابوۋ ئافرەتى بالاپۆش ھىچ ئارەزوۋ و
حەزىك ناجولنىت و ناۋرۋىنىت، خۋاى گەرە بالاپۆشى بۇ ئافرەت
داناۋە تاۋەكو پارىزراۋىت لە ئازار و زىان، چونكە پەرۋەردگارمان

دەزانىت كە خۆدانە پۆشىن بانگە شەيە بۆ زياد بوونى تاوانى زايەندى
بەوہى ئارەزووہ متبووہ كان دەجولینىت.

بۆ ئەوانەى گە سوورن لەسەر ئەو گومانە و بەراستى دەزانن
چوار حەقىقەت ھەيە:

* حەقىقەتى يەكەم: سەرژمىرىەكان بە درۆيان دەخەنەو.

* حەقىقەتى دووهم: ئارەزووى زايەندى لە پياوان و ئافرەتاندا
ھەيە، ئەو ھەش نەيىنىھەكى خوايىھ و لە ئافرەتان و پياواندا
بە دىھاتوو لە بەرچەند حىكمەتتىكى زۆر، لەوانە:

بەردەوام بوونى منداڵ و ھەچە، با پىكەو ھەيال بکەين گەر ئەم
ئارەزوو زايەندىھ نەبوایە چۆن ئەو لەدواى ئەو دەھات؟ و ھىچ
کەس ئاتوانىت بلىت ئەم ئارەزوو بوونى نىھ و داوا لە پياو بکات
کە ئاسايى مامەلە لەگەڵ ئەو دىمەنانەدا بکات.

* حەقىقەتى سىيەم: ئەو ھى پياو ئەورۆژىنىت بينىنى جوانى
ئافرەتەكەيە ئەگەر دەموچاوى بىت يان شوينە ورۆژىنەرەكانى
ترى، و ئاتوانىت بە پىچەوانەى ئەو فىترەتەى كە خوا پىي داوھ
ئارەزوو كەى بە بينىنى شوينى ورۆژىنەر كپ بکاتەو.

* حەقىقەتى چوارەم: ئەو كەسەى كە بانگەشەى ئەو دەكات كە
زىادکردن و بلاوکردنەو ھى دىمەنى روت و ورۆژىنەر چارەسەرى
كپ بوونى زايەندى دەكات بەو ھى تىربوون دروست دەبىت، ئەو
كەسە بەو بانگەشەيە دەگاتە دوو ئەنجام:

يەكەم: ئەو پىياوانەى كە ھەز و ئارەوزووى شوپنە ديارەكانى لەشى
ئافرەت نايان وروژيىنيت، ئەوانە كەسانىكن خەسىنراون بۆيە
ئارەزووى زايەندىان نەماوہ و ھەست بە ھىچ شتىك ناكەن.
دووەم: ئەو پىياوانەى كە شوپنى ديارى لەشى ئافرەت نايان
وروژيىنيت ئەوانە توشى نەخوشى ساردى زايەندى بوون، ئابا
ئەوانەى بانگەشەى راستى ئەم گومانە دەكەن دەيانەويت پىياوانى
ئوممەتەكەى ئىمە لە يەككىك لەو دوو پۆلەى پىياوان بن؟!.

گومانی دووهم:

بى قەناعەتى

ئەمە زياتر لە شوپىنگەوتنى ھەز و ئارەزوو ۋە نىزىكتە تاۋەكو
گومان، چونكى ئەگەر لە يەككىڭ لە خوشكە بەرپىزە بى لەچكانە
بېرسىت: ھۆى چىە پابەند نىت بە بالاپۇشىۋە؟ لە ۋەلامدا دەلىت:
"ۋەلاھى جارىك قەناعەتم بەرامبەر بە بالاپۇشى بۇ دروست نەبوۋە،
ھەركاتىك ئەو قەناعەتم بۇ دروست بىت بە يارمەتى خوا بالاپۇش
دەبم".

ھەر خوشكىك ئەم گومانە ۋەك بيانويەك بەكاربەيتىت ئەبىت
جىاۋازى لە نىۋان دوو فەرماندا بىكات، كە ئەۋانىش فەرمانى خۋاىى
ۋ فەرمانى مۇۋىن... خۇ ئەگەر فەرمانەكە قسەى مۇۋىت، ئەۋا
مۇۋەكان بە گشتى راست دەكەن ۋ ھەلەش دەكەن، ۋەك ئىمامى
مالىك دەلىت: "ھەموو كەسىك دەكرىت ھەندىك قسەى بەراست
بزانىن ۋ لىي ۋەرگىن ۋ ھەندىك قسەشى بەراست نەزانىن ۋ لىي
ۋەرنەگىن تەنھا خاۋەنى ئەۋ گۆرە نەبىت (مەبەستى رسول الله
ﷺ بو)."

كەۋاتە ئەگەر فەرمانەكە لە رىزى قسەى مۇۋەكاندا بىت، واجب
ناكرىت لەسەر كەس پابەند بىت بەو فەرمانەۋە، لىرەدا ھەر مۇۋىك
بۇى ھەيە بلىت من قەناعەتم بەم قسەيە نىە ۋ كەسىش رەخنەى لى
ناكرىت.

به لام نه گەر نه م فرمانه له فرمانه خواييه كان بيټ، واته خواي
 گهره له كتيبه كهي خويدا فرماني پي كرديټ، يان فرماني به
 پيغه مبهريك كرديټ كه به نوممه ته كهي خوي بگه يه نيټ، نه وه
 ليټره دا بوار بو هيچ كه سيك نيه بليټ: (من قه ناعه تم نيه). وه نه گەر
 وته ي كه سه كه (پياو بيټ يان ئافرهت) له دله وه بيټ و بزرانيټ كه
 فرمانه كه له كتيبي خوادا هاتووه، نه وا توشي مه ترسي ده رچون
 له نوممه تي ئيسلام ده بيټه وه به بي نه وه ي به خوي بزرانيټ، چونكه
 نه و قسه يه نه وه ده گه يه نيټ كه باوه پي به كتيبه كهي خوا نيه و
 گوماني له فرمانه كه هه يه، نه مه ش ترسناكترين وته يه، خو نه گەر
 بليټ من له خوا ياخي بووم، يان بليټ من ده ره قه تي هه وا و
 ئاره زووه كانم نايه م و ده رووم لاوازه، يان بليټ ئيراده و توانام
 لاوازه، نه م هه موو وشانه و هاوشيوه كانى نه وه نده ي وشه ي
 (قه ناعه تم نيه) قورس نيه، چونكه نه م وشانه ي دوايي وشه گه ليكن
 نيشانه ي دانپيادانن به هه له و لاوازي و ياخي بووني كه سه كه، وه
 خوي ناكات به دادوهر به سهر فرمانه كانى خواوه و هه رچيه كي
 بوټ به پاستي بزرانيټ و هه رچيه كي نه ويټ به هه له ي بزرانيټ،
 نه وه ي بيه ويټ وه ريبگريټ و نه وه شي نه ويټ وه ري نه گريټ، خواي
 كه وره ش ده فه رمويټ: ﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا

أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخَيْرَةُ مِنْ أَمْرِهُمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾
 الأحزاب: ٣٦.

واته: (نه بۆ هیچ پیاویکی باوه‌پدار یان ئافره‌تیکی باوه‌پدار نییه، کاتیڤ که خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی بریار له شتیڤ بدهن و نه‌وان سه‌رپشک بن (له نه‌نجامدانی نه‌و کاره یان نه‌کردنی، چونکه) نه‌وه‌ی سه‌رپیچی بکات له فه‌رمانی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی، نه‌وه ئیتر به ئاشکرا گومراو سه‌رلیشیواو)

هه‌لویستیکی پیویست:

کاتیڤ به‌نده‌کانی خوا ئیمانیاں به خوا هیئاو باوه‌پریان به‌وه هه‌بو که خوا له‌وان داناتر و زاناتره، نابیت به ئاره‌زووی خویان فه‌رمانه‌کان وه‌ربگرن. به‌لکو پیویسته له‌سه‌ر ئیماندار (پیاو بیت یان ژن) کاتیڤ گوئی له فه‌رمانیکی خویی ده‌بیت وه‌ک هه‌موو ئیمانداره‌کان بلیت: ﴿وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ البقرة: ٢٨٥.

واته: (پیغه‌مبه‌ر و ئیمانداران وتیان: گوپرایه‌ل و ملکه‌چین (بۆ به‌دییه‌نه‌رمان) په‌روه‌ردگارا لیخۆش بوونی تۆمان ده‌ویت و سه‌رته‌نجام و که‌پانه‌وه هه‌ر بۆ لای تویه.)

كاتيڭ خواي گوره فرمانيڭمان پي دهكات دهزانييت نه وه له
به رژه وهندي نيمه دايه و هوځاريځكه بو ناسوده ييمان، وه كاتيڭ
خواي گوره بالا پوشي له سر نافرته واجب دهكات دهزانييت نه م
فرمانه هوځاري ناسوده يي و ريژ و سهر به رزيه تي.

له بهر نه وه ي خواي گوره خوي زانايه و زانينه كهي هه موو پوو و
بواره كان ده گريته وه، نه زانييت پيش دروست بووني مرؤف چي
بووه، و له ناينده شدا چي ده بيت به بي دياريكردني سنوريڭ بو
نه و زانين و زانياريه، وه نه و روداوانه ش ده زانييت كه هيشتا روويان
نه داوه و نه گهر رووش بدات چي نه بيت و چون نه بيت، و
له بهر ده م نه م باوه ر بونه دا كه نيمه وهك موسلماننيڭ باوه پمان
پييه تي، نايه گونجاوه پشت له وته ي خاوه ني نه م هه موو زانين و
زانياريه بكه ين و وته ي كه سانيڭ له مرؤفه كان وه ريگرين كه
زانسته كه يان كه م و سنوردار و ناته واوه.

نمونەيەك لە واقىعدا:

نمونەيەكت لە واقىعدا بۇ ئەمىننەۋە... ئەلەين: ئىمە ئەگەر ئامىرىكى كۆمپىوتەر بىكرىن، ئەۋەشى كە دروستى كىردۈە خۇشى لەگەلماندايە و خۇى ئەزانىت چۆن كار ئەكات و لە ئەلفەۋە تا يا شارەزايە تىايدا، ئايا گونجاۋە كە كەسىك كارەكەى شۆردنى ئۆتۆمبىلە بانگ بىكەين بۇ ئەۋەى فىرمان بىكات چۆن ئەم ئامىرە بەكار بەينىن؟! ! هېچ عاقللىك ئەمە نالەيت، بەلكو عەقل پىمان دەلەيت كە كەسى پىسپۆر بەو ئامىرە بانگ بىكە تاۋەكو چۆنىەتى ئىشكردنەكەيمان بۇ روون بىكاتەۋە، ھەرۋەھا چۆنىەتى چاككردنەۋەى ئامىرەكە ئەگەر خراب بوو.

ئەۋەش كە مۇقەكەنى دروست كىردۈۋە بەدى ھىناۋە، ئەۋە خۇاى بەندەكانە، بۆيە ئاسايىيە ئەو لە ھەموو كەس زانائىر بىت لەو شتانەى كە سود يان زىانيان پى دەگەيەنەيت، ھەرۋەھا ھەموو گوپرايەلەك و دادۋەريەك وملكەچ بوونىك بۇ غەيرى خۇاى گەرە جۆرىكە لە شىتتى و نەفامى و گىلى، نەفامىيەكە ھۆكارەكەى ئەۋەيە بۇ كەسىك گوپرايەلن كە نازانىت، كەسىكىش ئامۇزگارى لە نەفام و نەزانىكەۋە ۋەربىگرىت ئەۋا خۇشى توشى تياچوون دەكات.

نۆر بەداخەۋە ئەمە بەسەر ئىمەى موسلماندا روويداۋە، ئەۋىش چۈنكە ئىمە داۋاى ۋەلاممان لە كەسىك كىردۈۋە كە ۋەلامەكەى لەلا

نيه، هاروهك چۆن زۆرىك له ئيمه نازانىت وشهى (ئىسلام) ماناى
چيه؟ كه تهسليم بوون و ملكهچى تهواوه بۆ فهрман و نههيهكانى
خوای گهره.

خوشكى داوينپاگم نهكهويته نيۆ داوى بوچوونه دژ به
يهكهكانهوه:

كاتيك ناموزگارى هەندىك له و خوشكه بهريزه بى لهچكانه دهكهيت،
بهكيكيان روت تيدهكات و دهلييت: : من موسلمانم و ئيماندارم و
نويژهكانم نهنجام دهدهم له كاتى خویدا و هەندىك نويژى
سوننهتيش دهكه، مانگى رههزان بهپوژوو دهيم و ههجيشم
كردوو و زياتر له جاريكيش عهمرهم كردوو، مانگانهش بهشدارم
له هەندىك پرۆژهى خيرخوازیدا، بهلام قهناعهت به بالاپوشى
(حجاب) نى يه.

بهه خوشكه بهريزه دهليين:

گهر نهو كردهوه و پهريستانهى پيى ههستاويت و ئيستاش
بهردهوامى له نهجامدانيدا له ئيمان و تهسليم بوون به فرمانهكانى
خواوه سهراوهى گرتوو، وه له ترسى سزاي خويى وازت لهو
واجبانه نههيناوه، كهوايه له بهرچى ئيمان به هەندىكيان ههيه و

ئیمانن بھ ھەندیکى تریان نیه له کاتیڤدا سەرچاوهى فەرمانه که
یهک سەرچاوهیه.

ھەر وهك چۆن ئه و نوێژهى ئه نجامى دهدهیت به دهقى کتیبه کهى
خوای گه وره واجبه، ئاوه هاش بالا پۆشى واجبه و گومان له واجب
بوونیدا له کتیبى خوا و سوننه تی پیغه مبه ردا ﴿الله﴾ نیه.

ئایا سهرزه نشتى خواى گه وره ت نه بیستوه بۆ نه وهى ئیسرائیل
به هوى ئه نجامدانى هه ندیک له فەرمانه کانى خوا و وازه ینان له
هه ندیکى تریان، خواى گه وره ده فهرمویت: ﴿أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ﴾ ﴿البقرة: ۸۵.

واته: (مه گه ر ده شیت باوه رتان به به شیکی (کتیبى خوا) هه بیّت و
بیباوه رپن به به شیکی ترى ؟ ئایا پاداشتی ئه وه تان که ئه وکاره
ده کات جگه له سه ر شوپیی و سووکی نه بیّت له ژيانى دنیا دا هه یچی
تر هه یه ؟ له پۆژى قیامه تیشدا ده گه رپنرینه وه بۆ ناو سه خترین
سزا، خواى گه وره یش بى ئاگانیه له و کارانه ی که ئیوه ئه نجامی
ده ده ن.)

كى نه وهى له ياده كه له فرموده يه كى راستدا هاتوو (إِنَّ أَهْلَ
أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ، عَلَى أُخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ، يَغْلِي مِنْهُمَا
دِمَاغُهُ كَمَا يَغْلِي الْمَرْجُلُ وَالْقُمْقُمُ)^(۱).

واته: سوكترين نازارى دۆزهخ له رۆژى قیامهتدا پیاویکە در
نه سکل له ژیر پارتهى پیکانیدایه و له تاواندا میشکی ده کولیت.
که ر نه م که سه له وانه بیت که که مترین نازار ده دریت له رۆژى
قیامهتدا، نهى نه بیت حالى نه و که سه چون بیت که خوای گه وه
هه ره شهى توندترین سزای لی ده کات وهك له نایه ته که دا هاتوو
که وا نیمانی به هه ندیکى هه یه و وازی له هه ندیکى تر هیناوه.
خوشكى نازیزم..

له پیناو رواله تی دهره وه و شانازی کردن به مۆدیلى دونیاییدا دوا
رۆژى خۆت ده فروشیت، وه خۆت بۆ بهرگه گرتنى نه م تۆله و سزا
تونده ناماده ده که یه ت؟ نيمه هیوای هه موو خیر و چاکه یه کت بۆ
ده خوازبن له دنیا و له دواپۆژیشدا، وه داوات لی ده که یه عه قل و
هۆشى خۆت بکه یه ت به دادوهر له م هه لېزاردنه دا.

---

(۱) بوخارى: (۶۵۶۲)، موسليم: (۲۱۳).

گومانی سییه م:

ئیمان له دلدایه:

نه گەر پرسیار له یه کێك له و خوشکه به پێزان به کیت: له بهر چی
بالا پۆش نیت؟

ده لیت: "ئیمان له دلدایه. ئه م وه لاهه دیارترین و بلاوترینی
وه لاهه کانه له لایه ن نه و خوشکه بی له چکه نازیزانه وه، ئیمه ش
له گه ل نه م گومانه دا هه لویسته یه کمان هه یه.

سه رچاوه ی نه م گومانه:

ئه وان نه یانه ویت ته فسیری هه ندیک له فه رموده کان به شیوه یه کی هه له
بکه ن، وه ک نه م فه رموده یه که ده فه رمویت: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَ
أَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ)^(۱).

واته: خوای گه وره ته ماشای روخسار و سامانه کانتان ناکات، به لکو
ته ماشای دل و کرده وه کانتان ده کات.

ئه بینیت نه وان نه م فه رموده یه بو واقعی خویان داده به زینن،
ئه مه ش حه قیکه و بو مه به ستیکی ناهه قه، راسته ئیمان جیگا که ی
دله، به لام پیغه مبه ر ﷺ مه به ستی نه وه نیه که ئیمان ته نها له دلدایه

---

(۱) موسلیم (۲۲۶۴).

ته‌واو ده‌بیٚت و جیگاکی ته‌ن‌ها دلّه، به‌لکو له‌ فه‌رموده‌که‌را ده‌یه‌ویٚت گرنکی دل‌سۆزی و ئیخلاص روونبکاته‌وه له‌ قه‌بول بوونی کرده‌وه‌کاندا، و خ‌وای گه‌وره ته‌ماشای شکل و شی‌واز ناکات وه‌ک ملکه‌چی (خشوع) له‌ نویژدا و له‌ هه‌ندی‌ک شوینی تر‌دا، به‌لکو ته‌ماشای دل و دل‌سۆزی نیه‌ت ده‌کات که ته‌ن‌ها بۆ خ‌وای گه‌وره خ‌وی یه‌کلایی کرد‌بیته‌وه.

خ‌وای گه‌وره ته‌ن‌ها نه‌و کرده‌وانه وه‌رده‌گریٚت که ته‌ن‌ها بۆ نه‌و بیٚت، بۆیه پیغه‌م‌به‌ر ﷺ فه‌رموی: (التَّقْوَى هَاهُنَا، وَ يَشِيرُ اِلَى صَدْرِهِ)^(۱).
واته: ته‌ق‌وا و پار‌یزکاری لی‌ره‌دایه و ئاماژه‌ی بۆ سنگی خ‌وی کرد.
خ‌اوه‌نی کتییی (ن‌زاهه‌ المتقین) ده‌لیٚت: "فه‌رموده‌که مه‌به‌ستی نه‌وه‌یه پاداشتی کرده‌وه به‌ گویره‌ی دل‌سۆزی و نیه‌ت‌پاکی دلّه‌که‌یه، وه نه‌بیٚت بایه‌خ بدریٚت به‌ حاله‌تی دل و راست‌کردنه‌وه‌ی نیه‌ته‌کانی و پاک‌کردنه‌وه‌ی له‌ هه‌موو وه‌سفیکی خ‌راپ که خ‌وا پی‌ی ناخۆشه)^(۲).

---

(۱) موس‌لیم (۲۵۶۴).

(۲) ن‌زاهه‌ المتقین (۲۵/۱).

پیناسه‌ی ئیمان:

ئیمانیش ته‌ن‌ها له د‌ل‌دا ته‌واو ناب‌یت و بوونی ئیمان له د‌ل‌دا به‌س ن‌یه
ب‌ۆ ر‌زگار بوون له ناگر و برد‌نه‌وه‌ی به‌ه‌شت، جه‌ماوه‌ری زانایانی
سون‌ه‌ت و جه‌ماع‌ه‌ت پ‌یناسه‌ی ئیمان‌یان‌یان ک‌رد‌وه‌ به‌وه‌ی:
(باوه‌ر ه‌ینانه به‌ د‌ل و وت‌ن‌یه‌تی به‌ زمان و ج‌یب‌ه‌ج‌یک‌رد‌ن‌یه‌تی به‌
ک‌رد‌ه‌وه‌).

ئ‌ه‌م پ‌یناسه‌یه‌ له ه‌ه‌موو ک‌ت‌یب‌ه‌کان‌ی ع‌ه‌ق‌ید‌ه‌دا ده‌بین‌یت، مه‌گر له
ش‌از‌ه‌کان‌دا نه‌ب‌یت، نه‌وانه‌ی که له‌س‌ر په‌ی‌ره‌وی سون‌ه‌ت و
جه‌ماع‌ه‌ت ن‌ین.

به‌و س‌ی ش‌ته ئیمان ته‌واو ده‌ب‌یت:

با واداب‌ن‌ی‌ن که‌س‌یک به‌ زمان ئیمانی ه‌یناوه به‌لام به‌د‌ل باوه‌ری پ‌تی
ن‌یه، ده‌ی ئ‌ه‌مه کاری مونا‌ف‌یق و دو‌پ‌وه‌کانه، ه‌ه‌روه‌ها که‌س‌یک به‌
جه‌سته‌ی ک‌رد‌ه‌وه‌کان نه‌نجام بدات و به‌د‌ل ب‌روای پ‌ینه‌ب‌یت، نه‌وه‌ش
د‌يسان کاری دو‌پ‌وو و مونا‌ف‌یق‌ه‌کانه، چون‌که مونا‌ف‌یق‌ه‌کان له‌گ‌ه‌ل
پ‌ی‌غه‌م‌به‌ردا ﷺ نو‌ی‌ژ‌یان ده‌کرد و ج‌یه‌ادیان ده‌کرد و ده‌ یانبه‌خشی و
ده‌هاتن و ده‌چوون، به‌لام له د‌له‌وه ب‌روایان به‌ د‌ینه‌که‌ی خ‌وای گ‌وره
نه‌بو، خ‌وای گ‌وره‌ش ح‌وک‌می دو‌پ‌ووی و مونا‌ف‌یقی دا به‌سه‌ریان‌دا،
س‌زا‌که‌شی ن‌زیم‌ترین شو‌ینه له‌ناو د‌ۆزه‌خ‌دا.

ههروهه ها كه سىك به دل ئيمانى هه بىت و به جهسته كرده وه نه كات،
 نه مه يان ئيشى شه يتانه، چونكه شه يتان باوه پى به تواناى خواى
 گه وه هه به له زيندوو كرده وه و مراندندا، بۆيه داواى مانه وهى له
 خواى گه وه كرد تا وه كو رۆژى قيامهت و ئيمانى به و رۆژهش هه به،
 به لام شه يتان به جهسته كاره كهى نه نجام نه دا به گويرهى ئيمان كهى
 ﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ
 الْكَافِرِينَ﴾ البقرة: ۳۴.

واته: (كاتىكيش به فرشته كانمان وت: سوژده به رن بۆ ئادهم (سوژدهى
 پىزو به فرمانى خوا، وه كو پووگه يه ك) سوژده يان برد، جگه ئيبليس نه بىت
 كه سه رپىچى كرىو خوى به گه وره زانى بهم كارهى كه وته پىزى
 كافره كانه وه).

ئايه تىك له قوراندنا نه هاتروه كه باسى ئيمان بكات و به داوييدا باسى
 كرده وه نه كات، وه به رده وام ده خوينيته وه ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ﴾ كرده وه به ستراوه به ئيمان وه و هه رگيز لى جيانا بىته وه.
 بهم خوشكه به پىزه ده لىين كه حەزى له بالا پۆشى نيه و
 بيان وه كه شى نه وه به كه ئيمان له دلدايه، پرسىارى لى ده كه ين چى
 ده كات گه ر بۆ نمونه نه و مامۆستا بىت له قوتا بخانه يه كدا و
 به پىوه به ره كهى داوايه كى لى بكات؟ وهك نوسىنى راپۆرتىك، يان
 نه نجامدانى كارىك وهك سه رپه رشتى كردن، يان وه رگرتنى
 وانه يه كى زياده، يان بىته مامۆستايه كى يه دهك له جياتى يه كىك

لهو مامۆستایانهی که نههاتووه، یان هر داوایهکی تر، ئایا دهگونجیت و لیتی قبول دهکړیت گهر بلیت من باوهړ و قهناعه تم به داوای به پړتوه به ره که هیه، به لام داواکه ی جیبه جی ناکه م. یان ئایا به پړتوه به ره که نه وهی لی قبول دهکات؟ ئایا ناینده و دواړوژی نه مامۆستایه به ره و کوی ده پروات؟ نه مه نمونه یه که و په یوه سته به مړوځه وه... نهی چوڼ نه بیت گهر کاره که به خواوه نندی مړوځه وه په یوه ست بیت؟
نمونه ی به رز بو خوی گه وره یه.

گومانی چوارەم:

خوا هیدایەتی نەداوم:

زۆریك لەو خوشكە بێ لەچكانە ئەم گومانە باس دەكەن بەم شیوازە: "خوا هیدایەتەم بدات، حەزم لە بالاپۆشییە، بەلام جارێك خوا هیدایەتی نەداوم، دوعا بكە خوا هیدایەتەم بدات".

ئەو خوشكە ی ئەم قسانە دەلیت دەكەوێتە هەڵەیهکی گەورەو، ئێمەش پرسیار لەو خوشكە بەرپێزە دەكەین: (چۆن خوا هیدایەتی نەداویت؟).

خۆ ئەگەر بلیت: من ئەزانم هیدایەت نەداوم، ئەوا ئەو خوشكە یەكێكە لەو دووانە:

یەكەم: تەماشای زانستی غەیبی كردوووە لە كتیبی نادیاردا، وە لەو كتیبهو زانیویەتی كە لەو ئافەرەتە ئاخەر شەپانەیه كە دواپۆژیان بۆناو ئاگرە.

دووەم: دروستكراویك هەوالی ئەو دواپۆژە ی پێ داوە كەوا ئەو لە هیدایەتدراوەكان نیە، ئەو دروستكراوەش یان فریشتەیه یان مرقیكە.

خۆ ئەگەر وەلامی سروشتی بۆ ئەم دوو گریمانە نەخێر بیست، كەوابە چۆن زانیت كە خوا هیدایەتی نەداویت؟

ئەمە حالەتتە.... حالەتى دووھم: خۆى گەرە لە کتیبە
پەرۆزە کەیدا (کە قورئانە) روونى کردۆتەوہ کە ھىدايەت دور جۆرە:
۱. ھىدايەتى رینمونى.

۲. ھىدايەتى خۆایى.

یەكەم: ھىدايەتى رینمونى:

ئەم جۆرەیان واتە رینیشاندان و رینمونى بۆ حق و راستى،
لەمەیاندا ئیمە وەك مەرۆف بەشدارین لەگەل خۆى گەرە و
بەدیھینەر و پیغەمبەراندە، کەواتە خۆى گەرە لە رینگەى
پیغەمبەرەن و کتیبەکانیانەوہ رینگەى حق و رینگەى ناحق بۆ
دروستکراوہ فەرمان پى کراوہکانى خۆى روون دەکاتەوہ، ھەرۆھە
بانگخوێزانیش لەگەل پیغەمبەراندە ئەم رینگەى بۆ خەلکى بە گشتى
روون دەکەنەوہ، لیژەدا ھەموو لایەك ھاوبەشە لەم کارەدا.

دووھم: ھىدايەتى خۆایى:

ئەمەیان تايبەتە بە خۆى گەرەى تاك و تەنھاوہ، ئەویش دامەزرا
ندنى حق و راستى لە دلەکاندا و دور راگرتنى دلەکانە لە تاوان و
يارمەتى دانىەتى بۆ بەردەوام بوون لەسەر رینگەى حق و
دامەزراوہ لەسەرى، ھەرۆھە خۆشويستىنوجوانکردنى ئیمانە لە
دلەکاندا و و ناشرین کردنى کوڤر و لادان و ياخیبوونە بۆ ئەوانەى

وهلامى بانگى خوايى دهدهنهوه و شوپنى هيدايهت و رينموني نه
 دهكهون، نهه جوره هيدايهته له دواى جورى يهكه مهوه ديت،
 چونكه خواى گوره حق و راستى پيشانى هه موو كهس ده دات،
 لهه روه وه خواى گوره ده فهرمويت: ﴿وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ
 فَاسْتَحَبُوا الْعَمَىٰ عَلَى الْهُدَىٰ﴾ فصلت: ١٧.

واته: (هۆزى - ثمود - يشمان رينموويى كرد بۆ ئيمان و چاكه
 كه چى حه زيان به كوئىرى كرد، تا چاوساغى و هيدايهت و ئيمان).
 خواى گوره تواناي سه رپشك كردنى به خشيوه به هه موو نهرك پى
 كراويك له هه لباردنى ريگه ي حه ق يان ريگه ي خراب و ناحه قدا، خو
 نه گه ر به ئاره زوى خو ي ريگه ي حه قى هه لبارد نهوا هيدايهتى
 خوايى به دوايدا ديت، وهك خواى گوره ده فهرمويت: ﴿وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا
 زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾ محمد: ١٧.

واته: (ئهوانهش رپيازى هيدايهت و ئيمانداريان گرتوته بهر به گوفتارى
 پيغه مبهه) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقْوَاهُ﴾ هيدايهت و دينداريان گه شه دهكات و په ره ده سينيت،
 خوايش شاره زايى و پاريزگاريى و دلنيايى زياترى پي به خشين).
 نه گه ر به ئاره زوى خو ي ريگه ي ناحه قى هه لبارد نهوا گومرپاييه كه ي
 زياتر دهكات و له هيدايهتى خوايى بي به شى دهكات، وهك ده فهرمويت: ﴿قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدَدًا﴾ مريم: ٧٥. هه روه ها

دەنەرموئیت: ﴿ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاعَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ ﴾ الصف: ۵.

نمونەيەك بۆ ھىدايەتى خوايى:

مامۇستا شەعراوى نمونەيەكى جوان بۆ ئەم جۆرى ھىدايەتە
دېئىتەو، دەلىت: "نمونەى ئەمە وەك نمونەى پياويكە پرسىياري
ناونىشانىك دەكات، دەگاتە پۆلىسى ھاتوچۆ و پرسىياري
شويئەكەى لى دەكات، ئەويش پىتى دەلىت: دەچىتە فلانە جادە و
پىچ دەكەيتەو بەلای راستدا و ئىنجا لای چەپ و ئىنجا جادەكەى
تر دەگرىت و بالەخانەيەكت دىتە پىش كە رەنگەكەى وايە و
ناونىشانەكە لەوئىدايە".

مامۇستا شەعراوى دەلىت: "ئەم پياوۋە لەنتوان دورو حالەتدايە، يان
ئەوۋەيە باوۋەر بە پۆلىسەكە دەكات و بەپىتى زانىيارىەكانى ئەو رىگە
دەگرىت و دەپوات، ھەموو جارىك كە دەپوات و بەردەوام دەبىت
زىاتر لە شويئەكە و دۆزىنەوۋەى ناونىشانەكە نزيك دەبىتەو. يان
پياوۋەكە دەلىت: ئەو پۆلىسە درۆزنە. بۆيە بە پىچەوانەى قسەكانى
پۆلىسەكە رىگە دەگرىتەبەر و تاوۋەكو زىاتر بپوات زىاتر گومرا

دهبیټ و سه‌ری لی ده‌شیوټ، ئا نه‌مه‌یه چیرۆکی هیدایه‌ت و گومرایی^(۱).

نه‌وه نمونه‌یه‌کی جوان بوو له نزی‌کردنه‌وه‌ی نه‌و سوننه‌ته‌ خواییه له هزماندا، بۆیه هه‌رکه‌سیک ریگه‌ی حه‌ق هه‌لبژێریټ خوای گه‌وره یارمه‌تی ده‌دات و دامه‌زراوی ده‌کات، و هه‌رکه‌سیکیش ریگه‌ی ناحه‌ق هه‌لبژێریټ خوای گه‌وره گومرایی ده‌کات و له‌گه‌ڵ نه‌فس و شه‌یتانی خۆیدا به‌جیی ده‌هیلت.

به‌دوای ریگای هیدایه‌تدا بگه‌ڕی ده‌ستت ده‌که‌ویټ:
سوننه‌تی خوا به‌م جو‌ره‌یه له‌گه‌ڵ دروستکراوه‌کانی خۆیدا ﴿فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا﴾ ﴿۱۳﴾ فاطر: ۴۳.
واته: (نیت‌ر تو نابینیت هه‌رگیز له یاساو به‌رنامه‌کانی خوادا گۆرانکاری پیش بیټ، هه‌رگیز نابینیت یاساو به‌رنامه‌کانی خوا له نه‌خشه‌ی خۆیان لاده‌ن).

سوننه‌تی خوای گه‌وره کاتیک ته‌واو ده‌بیټ و کامل ده‌بیټ که که‌سه‌که ده‌ست به‌ گۆرینی خودی خۆی بکات و هۆکاری نه‌و

---

(۱) نه‌م وته‌یه‌ی له وانه‌یه‌که‌دا به‌ناوی (ئایا مروؤف سه‌رپشکه له ژياندا یان نا) له کوهیت له هه‌شتاگاندا پیشکه‌ش کردووه.

گورپانکاریه شی که دهیه ویت به کاری بهینیت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ
حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ﴾ الرعد: ۱۱.

واته: (بیگومان خوا بارودوخی هیچ قوم و گه لیک ناگورپت (له
خوشیه وه بۆ ناخووشی، یان له زه لیلیه وه بۆ سه ربه رزی، یان له
گرانیه وه بۆ هه رزانی) هه تا نه وان نه وهی به خو یان ده کرپت
نه یگورپن و نه یکه ن).

بۆیه نه وهی ریگهی راست و هیدایه تی ده ویت، و داواش له خه لکی
ده کات بۆ نه و مه به سته دوعای بۆ بکه ن، پتویسته به دوا ی
هوکاره کانیدا بگه ری. بۆ نه و مه به سته ش مه ریه م (سه لامی خوا ی
لی بیت) پیشه وامانه، نه و ئافره ته پتویستی به خواردنه، و له
خراپترین حاله تی لاوازی دایه که ئافره تی پیدا گوزه ر ده کات نه ویش
حالته تی مندالبوونه، لیڤه دا خوا ی گه وره داوا ی کاریکی لی ده کات
که به به هیزترین پیاو نه نجام نادریت، خوا ی گه وره داوا ی لی
ده کات که قه دی دارخورما که بجولینیت، له کاتی که قه دی
دارخورما که گه وره و به هیز و دامه زراوه و جولاندنی زۆر قورسه،
خوا ی گه وره پیی ده لیت: ﴿وَهَزَىٰ إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ مریم: ۲۵.

واته: (نه و دارخورمایه ش (که پالت پیوه داوه) که می که پایوه شیته).
مه ریه م له م حالته بی هیزیه دا نه یه توانی نه و داره به هیزه
بجولینیت، به لام خوا ی گه وره ده یویست ته نها هوکاره که

به کار بهیئت به وهی دهستی بخاته سهر داره که، تاوه کو یاسای
 هۆکاره کان جیبه جی بیئت و تاوه کو سوننه تی خوی گهره له
 گۆرانکاریدا بیته دی، نه نجامه که شی تاوه ها بوو ﴿تُسَقِطُ عَلَيْكَ رَطْبًا
 جَنِيًّا﴾ ﴿٥٥﴾ مریم: ۲۵. واته: (خورمای گهیوت به سهردا
 ده بارینیت).

نه مه سوننه تی خوی به له گۆرین و گۆرانکاریدا، بۆیه ههرگیز ناکریت
 ئیمانداریک له یه کیك له مال هکانی خوادا بمینیت هه (با نهو مال
 مه که ی پیرۆزیش بیئت) نهجا دابنیشیت و خوی به رستی بکات و
 داوا له خوی گهره بکات رزق و رۆزی بۆ بنیریت. ههرگیز ناکریت
 خوی گهره دوعا که ی قه بول بکات به بی نه وهی نهو ئیمانداره
 هۆکاری دهست که وتنی رزق و رۆزی به کار بهیئت، چونکه ئاسمان
 زیر و زیو نابارینیت.

خوشکی ئازیز دهی تو هۆکاره کان ی هیدایهت به کار بهیئه به
 پشتیوانی خوا دهستت ده که ویت، لهو هۆکارانه دوعا و نزا کردنه بۆ
 دهسکه وتنی هیدایهت، ههروه ها هه لبراردنی دۆست و هاوه لی چاک،
 رووکردنه قورئان و خویندنه وهی به تیگه یشتنه وه، رووکردنه نهو
 کۆمه ل و که سانه ی که بۆ یادی خوا داده نیشن و کۆده بنه وه،
 گوینگرتن له وتاری ئایینی و کاسیتی ئایینی و خویندنه وهی کتیبه
 ئایینه کان، پیش نه مانه ش هه مووی وازه یئانه له هه موو نهو
 شتانه ی که دوورت ده خه نه وه له ریگه ی هیدایهت و خواناسین،

وهك: هاوهلی خراب، خویندنه وهی گوڤاری ناست نزم، به دواچوونی
نه و بهرنامه ته له فریونیانه ی که هانی په یوه ندیه حه رame کان ده ده ن
له فلیم و زنجیره فلیم و هتد....، که شتکردن له گه ل که نجی
نامه حره م، په یوه ندیه ته له فونی کان له گه ل که نجاندا و شتانی تر
له و کارانه ی که ریگرن له ریگه ی میدایه ت و خواناسیندا.

گومانی پینجه م:

شوونه کردن

هەندیک جلی بالاپۆشی لەبەر ناگەن بە بیانوی ئەوەی دەترسن
شویان دەست نەگەویت. ئەمە گومانیکە شەیتان دەیخاتە دەروونی
هەندیک لەو خوشکانەیی کە بالاپۆش نین، ئەمەش لەوتۆه
سەرھەڵدەدات کە گواپە لاوان نایەنە پیشەوە بۆ داواکردنی کچیک
تاوێکو جەستە و قژو جوانیەکی نەبینن، خۆ ئەگەر ئەو کچە
بالاپۆش بیت ئەوا شتیکی ئەوتۆ لەو کچە نابینن تاوێکو هانی بدات
و بیتە پیشەوە بۆ داواکردنی، بەلکو زۆریک لە دایک و باوکان ئەو
بۆچونەیان هەیە و رێدەگرن لە بالاپۆشی کچەکانیان لەپیناوی ئەو
ئامانجەدا. ئەم گومانەش لە دوو لاوە یان دولایەنەووە وەلام
دەدریتەووە.

لایەنی یەكەم: لایەنی تیۆری:

ئەویش ئەوەیە کە جوانی هەرچەندە ھۆکاریکی سەرەکیە لە
شووکردندا، بەلام تەنھا ھۆکار نیە بۆ شووکردنی ئافرەت، وەك
پێغەمبەری خوا ﷺ ھۆکارە جۆراوجۆرەکانی روونکردۆتەووە کە

ئافرەت لە پێناویدا ماره دەکریت و فرمویەتی: (تُنكحُ المرأةُ لأربعٍ :
 لمالِها و لحسَبِها و لجمالِها و لدينِها ، فاطْفَرُ بذاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يداك) ^(۱).
 واتە: ئافرەت لە بەر چوار شت داوادمەکریت یان ماره دەکریت: لە بەر
 مال و سامانەکی، لە بەر پایە ی کۆمەڵایەتی، لە بەر جوانیەکی، و
 لە بەر دینەکی، تۆ هەولبەدە دیندارەکت دەست بکەویت با توشی
 خەیر و فەر بیت.

خەمی خەلکی بەو جوۆرەییە و ئەوان تەنها سەیری جوانی ناکەن،
 بەلکو چەند ھۆکاریک ھەن لە گەڵ جوانیدا، یان جگە لە جوانی
 ھۆیەکی تر ھەیە لە ھەلبژاردنی خێزاندا، بەلام ئەو خوشکانە یان
 ئەو دایک و باوکەنە و ئەزانن جوانی ھەموو شتیکی، یان جوانی
 تەنها ھۆی سەرەکیە و ئەکریت ھۆکارەکانی تر پشتگوێ بخریت و
 وازی لی بھێنریت، بەلام ئەمە پێچەوانەی نەریتی خەلکییە.

---

(۱) بوخاری: (۵۰۹۰)، موسلیم: (۱۴۶۶).

لايهنى دووهم؛ لايهنى واقيعى؛

لهوانه يه بى له چكى و بى بالاپوشى ھۆيەك له ھۆيەكان بىت بۆ ژن
نەھيئانى كۆمەلەك له لاوهكان و دووركەوتنەوھيان له و كۆمەلە
خوشكە بى له چكانە، ئەويش لەبەر ئەوھى ئەو كۆرە لاوانە
گومانيان له لا دروست دەبىت و دەلەين ئەم جۆرە كچانە لەبەر
ئەوھى گوى بە ھەرمانى خواى گەرە نادنە كە بالاپوشىيە كەوابور
دور نىە گوى بە شتى تىرش نەدەن، چونكە شەيتان كارەكانى
ھەنگاو لەدواى ھەنگاو ئەنجام دەدات، ھەرچەندە واقيع ھەندەك
جار بەم جۆرە بۆچوونە رازى نىە، بەلام ئەمە حالەتى زۆرىيە
لاوهكانى ئەمرومانە، ئەوان سورن لەسەر داواكردنى ئەو كچانەى كە
پابەندن بە بالاپوشىيەو و ناو و ناوبانگيان باشە ئەگەر چى لاوھە
خۆى لە كەسە گەرموگۆر و پابەندەكان نەبىت بە دىنەوھ.

گومانی شەشەم:

مندالیتی

ئەم گومانەش زۆرتر دایکان و باوكان دەيلىنەو، لەگەڵ ھەندىك
لە خوشكانەى كە بى لەچكن، تويزىك خوشك ھەن زۆر جار نيازى
بالاپوشيان ھەيە، بەلام بەھۆى ئەم گومانەو كاتەكەى دوا
دەخەن، ئەم رايەش زياتر لە ھەز و ئارەزوو ھەن نزيكترە تاوھكو
گومان، ئەوان زۆر جار بەم جۆرە ھەلامەت دەدەنەو: (گوناھە لە
چيزوھەرگرتن لەم ژيانە خوشە بى بەشيان بكەين، كچەكەم ھيشتا
مندالە و ھەزى لە جل و بەرگى جوانە، زۆر ھەزى لە جلى جوانە و
زۆر ئارەزووى جۆرەكانى قزىھەستن دەكات، كاتىك جوانى خۆى
دەردەخات زۆر ئاسودە دەبيت و زياتر چيز لە ژيان وەردەگريت،
دەى كەوايە بۆ ريگري لى بكەين و بەم منداليە ريگەى ئاسودەيى
لى ببەستين، خۆ ئەگەر ئيمە شەمەندەنەفەرەكە بەجى ھيشتوين،
بۆ بىھەلەن بەم خيرايبە ئەويش بەجى ھيلىت).

مندالى بەلای دايك و باوكانەو تاوھكو بيست سالى دريژە
دەكيشيت، و ئەو كچە لە تەمەنى سيارزە ساليەو دەكەويتە بى
نويژيبەو، كەچى لەبۆچوونى ئەواندا ھيشتا مندالە.

وتەيەك بۇ دايك و باوكان؛

ئەو دايك و باوكانەى رېگرن لە بالاپۇشى كچەكانياندا بە بيانوى
منداليتيهوه، لە راستيدا لىپرسراويه تيكي گەورەيان لە ئەستۇدايە
بەرامبەر خواي گەورە لە رۆژى دواييدا.

كچ كە دەگاتە كات و تەمەنى بى نوپى بەپىي شەرىعت بالاپۇشى
لەسەر واجب دەبىت، و ئەو دايك و باوكەى كە رېگەى بالاپۇشى لى
دەگرن توشى گوناھىكى گەورە دەبن، و خواي گەورە لە رۆژى
قيامتدا لەو بارەيەوه پرسىاريان لى دەكات: ﴿وَقَفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ
﴿٢٤﴾ الصافات: ٢٤.

واتە: (لەكاتى راپېچ كردنياندا فەرمان دەدرىت: ئادەى
بيانوهستىنن، بىگومان ئەوان بەرپرسىارن).
مەرۋەھا پىغەمبەرى ئازىز دەفەرموئەت: (كلكم راع، و كلكم مسؤول
عن رعيته)^(١).

كەوابو باوك شوانى يەكەمە لەناو مال و خىزاندا و ئەويش
لىپرسراوى يەكەمە لە رۆژى قىامتدا بەرامبەر ھەر تاكىكى ئەر
خىزانە، دەبا ئەو باوكە لەخوى بېرسىت ئايا كچەكەى چەند كوپى
لاو توشى فيتنە دەكات و ئەبىتە ھۆى لەرپىگە دەرچوونيان؟

---

(١) بوخارى (١٠٠/١٣).

كچەكەش خۆى توشى چەند رەفتارى خراپ دەبىتتەوہ لە لايەن ئەو
گورائەوہ؟.

وتەيەكى خۆشەويستى بۆ ئەو خوشكە بچوكەمان:
خوای گەرە شایەتە كە ئیمە لە سزای خوایی دەترسین بەرامبەر
بە تۆ، و ئیمە سورین لەسەر رزگارکردنت لە ھەموو ئەو
مەترسیانەى كە رووبەرووی تۆ دەبنەوہ لە دنیا و قیامەتدا،
چونكە ئەمە ئەرك و واجبى موسلمانە بەرامبەر برا و خوشكى
موسلمانى خۆى.

لەو مەترسیانەى كە توشى خوشكى بى لەچك دەبىتتەوہ لە دنیا و
لە قیامەتدا ئەوانەيە كە پىغەمبەرى خوا ﷺ باسى كردوون،
(سَيَكُونُ فِي آخِرِ أُمَّتِي رَجَالٌ يَرْكَبُونَ عَلَى سُجُوجِ كَاشِبَاهِ الرِّحَالِ يَنْزِلُونَ عَلَى
أَبْوَابِ الْمَسَاجِدِ نَسَاؤُهُمْ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ عَلَى رُؤُوسِهِنَّ كَأَسْنَمَةِ الْبُخْتِ
الْعِجَافِ، الْعَنُوهُنَّ فَإِنَّهُنَّ مَلْعُونَاتٌ)^(١).

خوشكى ئازىزى بى لەچك و دوور لە بالاپۆشى ئەزانىت مانای
(اللعة) چيە؟ (اللعة) واتە: دەرچوون لە رەحمەتى خوا. و
لەو فەرمودەيەى باسكرا پىغەمبەر ﷺ فەرمان بە ھەموو
موسلمانىك دەكات كە ئەو توێژە لە ئافرەتان بەر لەعنەت بدەن،
ئەوانىش كۆمەلەك ئافرەتن كە جلیان لەبەر كردووە بەلام شوینی

---

(١) موسنەدى ئىمام ئەحمەد (٢٦/١٢) و سەحیحى ئىبنى حىببان: (٥٧٥٢).

فیتنه و عورەتیان دانەپۆشییو، وەك ئەو وایە هیچیان لەبەردا
نەبێت.

لە فەرمودەییەکی تردا پێغەمبەر (ﷺ) دەفەرموێت: (صِنْفَانِ مِنْ
أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا، قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ،
وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَّاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُؤُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ،
لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنْ رِيحَهَا لَيُوجَدَ مِنْ مَسِيرَةٍ كَذَا
وَكَذَا)^(۱).

لەم فەرمودەییەدا وەسفێکی وردی ئەم توێژەیی ئافەرەتان کراوە،
ئەویش:

۱- داپۆشراوە بە هەندێك جلوبەرگ بەلام نیوێ روتیکە چونکە
نۆزبەیی جەستەیی بەدەرەوویە و ئەو شوینانەیی جەستەیی
بەدەرەوویە کە ئارەزووی پیاو دەورۆژینێت، وەك ران و شان و
سنگ، وە ئەو شوینانەیی کە داپۆشیو تەواو نیە داپۆشینە کە
شارعی نیە چونکە جەستەیی دەرکەوتووێ ئەویش لەبەر تەسکی
یان تەنکی جلە کە و وەك ئەو وایە رووت بێت هەرچەندە
داپۆشراوە.

۲- لە رێکردندا لار و لەنجە دەکەن و بەوەش دلی کوپان رادەکێشن
و ئارەزوویان دەجولێن.

---

(۱) موسلیم: (۲۱۲۸).

۳. له قزداهیتان و ته سربحه ی قزده کانیاندا و دانانی باروکه له سهر
سهریاندا به جوریکه که له به رزایی سهر پشٹی و شتر ده چیت.

له فرموده که دا نه و راستیه روون ده کاته وه که نه م تویره ی
نافرستان بیبه شن له به هشت، به لگو له بونی به هشتیش بی
به شن، هرچنده رحمت و به زهیی خوی گوره ناسمانه کان و
زهوی ده گریته وه، که چی پیغمبری خوا (ﷺ) فرمان به
موسلمانان ده کات که دوعا له و تویره بکن بۆ ده رکردنیان له
رحمتی خوا (العنوهن فانهن ملعونات).

خوشکی نازیز نیمه ته نها خیر و چاکه مان بۆتو ده ویت، ده ترسین
توشی سزا و نازاری دنیا و قیامت بیت، بویه له قولایی
دل کانه وه ناواته خوازین که له هه موو خراپه یه ک به دور بیت و
دل که ت پر بیت له و نوره خواییه ی که کورانه وه ی نیه، خوی
گوره به سهر شهیتانه کانی مروڤ و جنوکه دا زالت بکات،
ناواته خوازین بریار بدهیت و نه و که له پچه یه بشکینیت و نازاد بیت
له دلی حز و ناره زوه خراپه کان و بگه یته جیهانی نازادی و
سهر به رزی و ریژ و حه وانه وه ی ده روونی و پاکی و داوین پاکی.

ئايا گەرەنتى تەمەنى خۆت دەكەيت؟

خوشكى بىي لەچك:

كاتىك بالاپۇش نابىت بە بيانوى مندالى تەمەنەو، ئايا گەرەنتى
تەمەنى خۆت بۇ چەند ساتىكى كەم دەكەيت؟ ئايا كاتى مردنى
خۆت دەزانىت، يان كەسىك ھەوالى ئەو كاتەى پىي داويت؟ خۇ
ئەگەر وەلامەكەت نەخىر بوو، دەى كەوايە لەوانەىە دواى يەك سالى
تر تۆ بمرىت، يان لەوانەىە يەك مانگى تر، يان ھەفتەىەكى تر، يان
رۆژىكى تر، يان سەعاتىكى تر، يان خولەكىكى تر.. ئەوانە ھەموى
گرىمانەن چونكە ئىمە كاتى مەرگى خۇمان نازانىن، خوشكى ئازىزم
مردن تەنھا لە دەرگای كەسە بەتەمەن و نەخۇشەكان نادات و
بەس، بەلكو سەردانى لەش ساغ و پىر و لاو دەكات، تەنانەت
سەردانى مندالى شىرەخۆرەش دەكات، و نمونەش لە واقىعى
حالىماندا زۆرە.

چەند چىرۆكىكى واقىيى

چىرۆكى يەكەم: توشبوونى لەناكاو

پىارىك كە ئەندامى ئەنجومەنى گەلە (لە ولاتىكدا) لە تەواوى
تەندروستى و چالاكىتىدا لە لوتكەى لاوتىدا دەبىت، لەناكار نوشى
جۆرە ئايرۆسىك دەبىت لە مېشكىدا، لە چەند ساتىكى كەمدا ئەم
پىارە بۆ تۆپەلە گۆشتىك دەگۆرپىت و ئاگاي لەخۆى نامىنىت و
دەمرىت.

چىرۆكى دووهم: مردن نەخۆش و لەش ساغ ناناسىت:

ئەفسەرىكى گەرە لە سوپادا (خاوەنى جەستەيەكى پتەو بوو و
ھارارى لە ھىچ نەخۆشپىيەك نەکردو)، خاوەنى ماسولكەى بەرز و
بەمىز بوو، لە ناوچەكەى خۆشىدا كەسىكى چالاك بوو، شەويكىيان
دەنووت، سەرلەبەيانى داىكى دەيەووت خەبەرى بكاتەو، سەير
ئەكات ھەموو جەستەى وشك بوو و ۋەلام ناداتەو، تومەز مردن
لەكاتى نوستندا بۆتە ميوانى.

چىرۆكى سىيەم: ھاۋەلەكەم سوتا:

باۋكى عەبدوللا دەلىت: نازام چۆن ئەم چىرۆكەت بۆ بگىرمەۋە ى
ماۋەيەك پىش ئىستا خۆم يەكك بووم لە كەسەكانى ناو چىرۆكەى
و بوو بەھۆى گۆپىنى رىپەۋى ژيانم، لەپاستىدا برىارم دابوو كە
باسى نەكەم، بەلام دواتر ھەستم بە لىپرسراۋىتى بەرامبەر خۋاى
گەرە كرد و ھەرۋەھا بۆ ئاگادار كردنەۋەى ھەندىك لەو كۆرە
لاۋانەى لەخوا ياخى دەبن و ھەندىك لەو كچانەى بەدۋاى گومانىكى
قەلبدا رادەكەن و .. ناۋى خۆشەويستىه! ئىمە سى ھاۋرى بوين
گەمە و گالتە و سەرەپۆى و ھەلەشەيى كۆى كردبوۋىنەۋە...
نەخىر.. چۈر بوۋىن، چونكە شەيتان چۈرەممان بوو.. بۆ
راۋكردنى كچانى گىل و سادە لەمال دەرەچۈين، بەقسەى شىرىن
دە مانخەلەتاندن و وردە وردە دەمان بردن بۆ باخ و باخاتە
دورەكان.. لەۋىدا توشى شۆك دەبوون كاتىك دەيانبىنى ئىمە ۋەك
گورگ پەلامارىيان دەدەين و بەزەيىمان بە پارانەۋەكانىاندا
نايەتەۋە، لەپاستىدا دل ۋەست و سۆزمان مردبوو.

شەۋان و رۆژانمان بەمجۆرە بەسەر دەبرد لەناو باخ و خىۋەتگا و
ئۆتۆمبىلەكانى لىۋار دەريادا.. تاۋەكو ئەو رۆژە ھاتە پىش كە
ھەرگىز لە بىرم ناچىتەۋە... ۋەك جاران بۆ باخە دورەكان بەپى
كەۋتىن و گەشتىنە شوپىنەكە... ھەموو شت ئامادە بوو... نىچىر بۆ
ھەريەكەمان، شەرابى نەفرىن لى كراۋ، تەنھا شتىكمان بىر چۈرۈر

ئەوئىش خواردن بوو، دواي كەمىك يەككىمان بۇ كرىنى ژەمى شىوان
بە ئۆتۆمبىلەكەي خۆي بەرەو شار بەرپىكەوت.

ساعات نىزىكەي شەشى ئىتوارە بوو، چەند كاترۇمىرىك تىپەپى و ئەو
ھەر نەھاتەوہ... كاتىك ساعات گەيشتە (۱۰)ى شەر نوشى
دلەپراوكە بووم بۇ ھارەلەكەم، بۆيە بە ئۆتۆمبىلەكەي خۆم بەپى
كەرتەم بۇ ئەوہى بەدوايدا بگەپىم و ھەوالى بزەنم، لەپىنگە ھەندىك
بلىسە ئاگرم چاوپى كەوت كە لە ھەردو دىوى جادەكەوہ بوو
ھىشتا نەكوزابويەوہ، كە گەيشتە نىزىكى ئاگرەكە نوشى شۆك
بووم كاتىك زانيم كە ئەمە ئۆتۆمبىلى ھارپىكەمە و ھەرگەپراوہ و
كەوتوہ بەلایەكدا و گرى تى بەرپوہ، ھەك شىت ھەلمەتم برد و
ويستم لە ئۆتۆمبىلە پىر لە ئاگرەكە دەرى بەيىنم.. واقم وپما كاتىك
بينيم نيوہى لاشەى سوتاوہ!... بەلام ھىشتا لە ژياندا بوو.. خىرا
گواستەوہ بۇ سەر زەويەكە و دواي دەقىقەيەك چاوەكانى كردهوہ
و بەدەم وپىنەوہ دەيوت: ئاگر... ئاگر..

بىپارمدا خىرا ھەلى بگرم و بە ئۆتۆمبىلەكەي خۆم بەرەو
نەخۆشخانەى بەرم... بەلام بە دەنگىكى پىر لە گريانەوہ پىي وىم:
سودى نيە... تازە ناگەمە نەخۆشخانە..

فرمىسك بە چاوەكانمدا ھاتنە خوارەوہ، ئەوہتا ھارپىكەم بە
بەرچاومەوہ دەمرىت...

لە ھواركەرنەكەي واقم وپما كە دەيوت: چى بلىم؟! چى بلىم؟!

به سه ساميه وه ته ماشام كردوليم پرسى: چى به كى بليت؟! .

وهك له چالتيكى قوله وه وه لام بداته وه وتى: الله.

هستم به ترسيك كرد كه جهسته وه هست وه شمي داگر
كردبوو.. له پريكدا هاوريكه م هاوريكى كه وره ي لى به رز بويه وه..
ئينجا دوا هه ناسه ي دا وه واو بوو..

روژگار تپه پين، به لام ديمه نى هاورى كوچكردوه كه م كه هاورى
ده كرد وه ناگره كه ده بخوارد وه وئيش ده يوت: چى بليم؟.. چى
بليم؟.. هه رگيز له بيرم ناچيته وه...

ئينجا له پر له خوم پرسى: ئه ي من؟ من چى بليم؟! ... چاوه كانم
پر له فرميسك بوون وه له رزيكى نامو دايگرتم، له هه مان كاتدا گويم
له بانگدهرى بانگى به يانى بوو كه بانگى ده كرد: الله اكبر.. الله
اكبر... اشهد ان لا اله الا الله... اشهد ان محمداً رسول الله.. حى
على الصلاه.. ههستم كرد كه وه بانگه تاييه ته به من، بانگم
دهكات تاوه كو په رده يهك داده مه وه به سه سه رده مى تاريكى
زياندا... بانگم دهكات بو ريگاي نور وه هيدايت.. بويه خوم شت
وينجا ده ستونويزم هه لگرت وه جهستم له وه پيسيانه پاكرده وه
كه ساله هايدا تيايدا نوقم بووبووم.. نويزه كه م نه نجام دا وه وه
روژه وه يهك فهرزم له ده ست نه چوه، سوپاسى وه خواهيه ده كه م
كه شايشته ي سوپاسه، ئيستا من مروفتيكى ترم وه پاكي وه بيگه ردى
بو وه خواهيه ي كه حاله ته كان ده گوريت، به يارمه تى خواي گه رده

له ئاماده باشيدام بۆ عمره.. پشت به خوا حجيش دهكم..
نه نيش به دست خواجه".

چیرۆکی چوارەم: دوو گۆتایی دژ بەیەك:

"قۆناغی بەكەمی خویندنی لەگەڵ دایك و باوكدا و لە ژینگەبەكی چاك و پاكد بەسەر برد... لە كاتی گەڕانەوەدا لە نیوەشەوێكی درەنگدا گویم لە نزا و دوعایەكانی دایك دەبو، لەكاتی نوێژە درەنگ كاتەكانیشدا گویم لە دەنگی باوكیشم دەبو، سەرم سوپدەما لە درێژی نوێژەكانی، بەتایبەتی لە كاتی زستاندا كە خەوتن گەلیك خۆشتر و شیرینترە، سەرم سوپدەما و دەمگوت: باوكم چەند خۆراگر و بەسەبرە، هەموو رۆژێك ئاوەهایە، شتیكی سەیرە، نەمەزانی كە ئەم نوێژە حەوانەوێ ئیماندارە و نوێژی پیاوچاكانە، لە جیگەكەیانەو رادەپەڕن بەمەبەستی دوعا و موناجاتی خۆی گەرە.

دوای تەواو كردنی قۆناغی خویندنی سەربازیم، هەستم كرد كە گەرە بووم و دووریم لە خواوە زیاتر و گەرەتر بوو، هەرچەندە ناوبەناو گویم لە كۆمەڵێك ئامۆژگاری دەبو.

دوای تەواو كردنی خویندنی لە شارێكی تری دوور لە شارەكەى خۆم دامەزرا، ئازاری غەریبی لەسەر دەروونم كەم بویەو كاتیك هاوڵەكانی خۆم لە كارەكەدا ناسیەو...

دەنگی قورئان لەگوێكانم داڕابوو، دەنگی دایك لە گوێكانم داڕابوو، ئەو دەنگەى كە بۆ نوێژی بەیانیان هەلی ئەساندم و هانی ئەدام لەسەرى... ئیستا بەتەنها ئەژیم، دوور لەو كەشە خێزانییەى كە پێشتر تیایدا بووم، لە كارەكەدا بۆ چاودێرى كردنی رێگەوبانە

خېرامگان و دەوروپشتى شار ئاراستە گرام، بۇ پارىژگارى لە
 ئاساس و چاودىرى رىگا و يارمەتيدانى لىقەوماوان... كارەكەم
 رۇزانە تازە دەبويەو و بەئارامى دەريام، بەوپەرى گىرنگى و
 دىسۇزىيەو كارەكەى خۇم ئىنجام دەدا، بەلام لە قۇناغىكدا
 دەريام كە شەپۇلەكان لە يەكيان دەدا و بەرزونمىيان دەكرد، لەبەر
 رۇرى كات و كەمى دۆست و ناسراو تى رادەمام و نەمەزانى چى
 بگەم، وردە وردە ھەستم بە بىزارى دەكرد، كەس نەبوو بۇ
 دىنەكەم ھاوگارى و يارمەتيم بدات، بەلگو پىچەوانەكەى راست بوو،
 لە دىمەنە دووبارە بووكانى رۇزانەى زىانم رووداوى ئۆتۆمبىل و
 برىندارەكان بوون، بەلام ئەو رۇزە رۇزىكى جودا بوو، من و
 ھاوئەكەم لەلايەكى رىگاكەو و ھەستابوين و قسەمان بۇ يەكتر
 دەكرد، لەپرىكدا گويمان لە دەنگى پىكدادانىكى گەرە بوو،
 ئۆتۆمبىلىكمان بىنى رووبەروو لەوى ترى داو، خىرا بۇ جىگەى
 كارەساتەكە رامانكرد " بۇ رزگاركردى برىندارەكان.

رووداويك بوو باس ناكريئت... دوو كەس لە ئۆتۆمبىلەكەدا بوون و لە
 ھالەتتىكى خراپدا بوون، لە ئۆتۆمبىلەكە دەرمان ھىنان و لەسەر
 زەويەكە پالمان خستن، رامانكرد بۇ دەرھىنانى خاوەنى
 ئۆتۆمبىلى دووھەم، بەلام ئەو كۆچى دواىى كردبوو، گەراينەو بۇ لای
 دوانەكەى يەكەمجار ، ئەوانىش لە گيانەللادا بوون، ھاوئەكەم
 ويستى شايتومان بخاتە سەر زوبانىيان، بلىن: لا الە الا اللہ... لا الە
 الا اللہ... بەلام دەنگى گۇرانى يان لى بەرز بويەو، ھەلويستەكە

ترساندمى، ھاۋەلەكەم بە پېچەوانەۋە ھالەتى مردوۋانى دەزانى،
شاھتومانى بۇيان دووبارە دەكردەۋە...

بە بېدەنگى ۋەستابووم و ھېچم نەدەكرد و چاۋەكانم زەق زەق
دەيانپروانى، لە ژيانمدا ھەلۋىستىكى لەم جۆرەم نەبىنىبوو، بەلكو
بلى پىشتر ھالەتى مردنم نەبىنىبوو و بەم شىۋازەش، ھاۋپىكەم
ھەر شاھتومانى دووبارە دەكردەۋە و ئەۋانىش ھەر بەردەۋام بوون
لە گۆرانى وتن... سودى نى، دەنگى گۆرانىيەكە وردورده كەم
دەبويەۋە، يەكەمىيان بېدەنگ بوو.. دوۋەمىشيان ھەر دوابەدۋاى
ئەۋ پېدەنگ بوو، جۈلە نەما.. دونىايان بەجىھىشت.

بۇناو ئۆتۈمبىلەكەى خۇمان ھەلمانگرتن، ھاۋەلەكەم ۋرتەى لىۋە
نەدەھات، ماۋەيەك بەبېدەنگى رۆىشتىن و پاشان ھاۋەلەكەم باسى
مردن و ئاخىر شەپى بۆدەكردم، كە مرۆڭ كۆتايى ژيانى يان خىر
دەبىت يان شەپ، و ئەم كۆتايى و دواساتەى ژيانى مرۆڭ بەلگەن
لەسەر ئەۋ كارانەى كە زۆرجار لە ژيانىدا ئەنجامى داۋن... ئىنجا
چىرۆكىكى زۆدى بۆ گىپرامەۋە كە لە كىتپە ئىسلامىيەكاندا باس
كراپوون، و چۆن ھەموو كەسىك كۆتايى ژيانى بەۋجۆرە دەبىت كە
لە دەرەۋە و ناۋەۋەيدا رەنگى داۋەتەۋە، بە باسكردنى مردن و
مردوان رىگەكەمان كۆتايى پى ھىنا، دىمەنەكە تەۋاوتر دەبوو
كاتىك بىرم دەكەۋتەۋە كە ئىمە مردوومان پىيە و مردوومان
ھەلگرتوۋە... لە رووداۋەكە ۋانەيەكم ۋەرگرت و لە مردن ترسام.

ئەو رۆژە نوپۇزىكى پىرلەخشوع و ملكەچىم ئەنجامدا، بەلام ئەو
مەلۇست و رووداوەم وىردە وىردە لەبىر چوئەو و دىسانەو بۆ
رەفتار و خوى جارام گەرامەو... ھەرەك ئەو دوو پىاوەم
نەبىنبىت كە كارەساتەكەيان بەسەر ھاتبوو، بەلام لەراستىدا
گۆرانىم لەبەرچا و كەوت و ەك جارەن ھەزم لى نەدەكرد، ئەو ھەش
لەو ئەچىت بەھۆى گۆگرتىم بىت لە گۆرانى دوو پىاوەكە لە
سەرەمەرگدا... لەسەيرو سەمەرەكانى ژيان..

دواى ماوەيەك "زىاتر لە شەش مانگ، رووداوىكى سەرسۆرھىنەر
روویدا، كەسەك زۆر ئاسايى ئۆتۆمبىلەكەى خۆى لىى دەخورى، لە
يەكەك لەو نەفەقەنەى كەبەرەو شار دىت ئۆتۆمبىلەكەى بەكى
دەكەوت، ئەویش لە ئۆتۆمبىلەكەى دادەبەزىت و دەبىنبىت
پەنچەرە، كە سندوقەكەى دەكاتەو بۆ داگرتنى تايە سىپەرەكەى،
ئۆتۆمبىلىكى خىرا دىت و لەدواو لىى دەدات و بەخەستى برىندارى
دەكات... من و ھاوپیەكەم (نەك ھاوپیى پىشوم) ئامادەبوین و
بۆناو ئۆتۆمبىلەكەى خۆمان ھەلمانگرت و پەيوەندىمان بە
نەخۆشخانەو كرد بۆ پىشواى كردنى، لاوێك لە چلەپۆى
لاوتىداوو، شىواى لەو ئەچوو كە كەسەكى پابەند بىت بە
دىنەرە، كەبۆناو ئۆتۆمبىلەكە ھەلمانگرت گۆيمان لە ورتەيەك بوو،
بەلام لەبەر پەلەكردن نەمانزانى چى ئەلەيت، دواى ئەو ھەلمانگرت
و بەپى كەوتىن، گۆيمان لە دەنگىكى زۆر جىاواز بوو... لاوێكە
قورئان ئەخوینىت، بە دەنگىكى تەپى خوش... سبحان الله

نەتئەوت ئەم لاوہ بریندارە، خوین ھەموو جلەکانی داپۆشیبوو،
 ئیسکەکانی ھەموو شکابوون، بەلکو وادیاربوو کە لە لیواری
 مەرگدايە، بەدەنگیکی خوش قورئانی ئەخویند و بەردەوام بوو
 بەشیوازی تەرتیل، لەژیانمدا قورئان خویندنی لەو شیوەیەم
 نەبیستبوو، لەگەڵ خۆمدا وتم ئیستا شایەتومانى پى دەلیم ھەرۆك
 چۆن ھاوہلەگەى یەكەم جارم ئەنجامیدا لەگەڵ دوو پیاوہكەدا،
 چونكە ئیستا لەو روہوہ شارەزاییم ھەيە، لەبەر دەنگە خوشەكە
 من و ھاوہلەكەم بیدەنگ بووین، ھەستمكرد موچرکەيەك بەلەشمدا
 و لەنیو پەراسوہكانمدا گوزەر دەكات... لەپریكدا دەنگەكە نەما،
 بۆدواوہ ئاوپم دایەوہ، تەماشادەكەم پەنجەى شایەتومانى بەرز
 كردۆتەوہ و شایەتومان ئەلێت، ئینجا سەرى دانەواند، بازمدایە
 دواوہ، دەستم لە دەستی دا، لە دلى، لە ھەناسەى، ھیچ نیە،
 مالتاوايى لە ژيان كردوہ... بەقولى تەماشایەكم كرد، فرمیسك
 بەچاوانمدا ھاتە خوار و لە ھاوہلەكەمم شارەدەوہ، ئینجا ئاوپم
 بەلای ئەودا دایەوہ و پیم وت: پیاوہكە مرد... ھاوہلەكەم دایە
 پرمەى گریان، بەلام من ھاوارم لی بەرز بویەوہ و گریان و فرمیسكم
 نەدەوہستان، دیمەنى ئیمە لەناو ئۆتۆمبیلەكەدا کاریگەر بوو،
 گەشتینە نەخۆشخانە... ھەركەسیكمان پى دەگەشت چیرۆكى
 ئەو پیاوہمان بۆ دەگێرپرایەوہ، زۆركەس رووداوہكە كارى تى دەكرد
 و دەگريا، یەكێك لەو كەسانە دواى بیستنى چیرۆكى ئەو پیاوہ
 روشت و نیوچاوانى ماچ كرد، ھەموو سور بون لەسەر ئەوہى كە

نەپۆن تاوھەکو نەزانن کە ی نوپۆژی لەسەر دەکرێت تاوھەکو ئەوانیش بەشدار بن.

یەکیک لە کارمەندانی نەخۆشخانە کە بەتەلەفۆن پەیوەندی بە مالی مردووھەکوھ کرد، قسەکەرە کە برای بوو، ئەو وتی: براکەم ھەموو دووشەممەنیک بۆ سەردانی داپیرە ی بۆ لادی دەچوو، بەردەوام سەری لە بیوھژن و ھەتیوو و ھەژاران دەدا، خەلکی لادی کە ھەموویان دەیانناسی چونکە کتیب و کاسیتی ئایینی بۆ دەبردن، و ھەرکاتی ک دەپۆشت ئۆتۆمبیلە کە ی پر دەکرد لە برنج و شەکر بۆئەوھ ی بەسەر ھەژار و نەداراندا دابەشی بکات، تەنانەت شیرینی مندالەکانیشی لەبەر نەدەکرد تاوھەکو ئەوانیش دلخۆش بکات، و ھەرکەسیک پێی بوتایە: ماندودەبیت و گەشتەکەت دور و درێژە. لەوھەلامدا دەبیوت: من سود لە دوری رێگا کە وەردەگرم بۆ موراجەعە و خویندن و لەبەرکردنی قورئان، ھەروەھا گۆیگرتن لە کاسیت و وتاری ئایینی، وە من بۆ ھەموو ھەنگاوەکانم بەتەمای پاداشتی خوای گەورەم.

کە سبەینی ھات، مزگەوتە کە پرپوو لە نوپۆژ خوینان، منیش لەگەڵ ئەو ھەموو موسلمانە زۆرەدا نوپۆژم لەسەر کرد، دوا تەواو بوونی نوپۆژی جەنازە تەرمە کە بەرھو گۆرستان بەرپۆ خرا، خرایە نیو

چالئىكى تەسكەۋە، وتيان: روى لە قىبلە بگەن، بەناوى خودا و
 لەگەل ئوممەتى پىغەمبەرى خوادا (ﷺ)، ئىنجا خۆلمان كرد
 بەسەرىدا، دوعاى دامەزراوى بۆ براكەتان بگەن، چونكە پرسىياري لى
 دەكرىت، پىشوازي لە يەكەم رۆژى ئاخىرەت كرد، منىش وەك
 ئەوھى پىشوازي لە يەكەم رۆژى دونيا بگەم ئاۋەھابوو، تەوبەم لە
 كردهۋەكانى پىشووم كرد، بەلكو خوا لە كردهۋەكانى رابردووم
 ببورىت و لەسەر خواپەرستى دامەزراوم بكات و دواپۆژ و ئاخىرەتم
 خىر بىت، وە گۆپى من و ھەموو مۇسلمانان بكات بە باخچەيەك لە
 باخچەكانى بەھەشت".

چيروكى پىنجه م: گەشتىكى دوور:

خوشكەكم تادەھات رەنگى زەرد و لاواز دەبوو، بەلام وەك نەرىتى
خۆى بەردەوام قورئانى پىرۆزى دەخویند، كەبۆى دەگەپای لە
شۆینەكەى خۆى و لەسەر بەرمالەكە دەتدۆزىەو، لە چەمانەو یان
كړنوش یان دەستەكانى بەرەو ئاسمان بەرزەكردەو، بەمجۆرە
بەیانى و نیوەرۆ و ئیوارە و نیوەشەو بەردەوام دەبوو و بیزار نەدەبوو.
منیش پەيوەست بووم بە خویندنى گۆقارە ھونەریەكان و ئو
كتیبانەى كە لەشیوازی چىرۆكدا بوون، زۆریش تەماشای فیدیۆم
دەکرد و فیدیۆ ببوو بە ھاورپیەكى ھەمیشەییەم و تەواو پیوہى
ئالودە بووبووم، لە ئەرکە ئایینیەكاندا سارد بووم و بەتەواوى
ئەنجام نەدەدا و نوێژەكانم لەكاتى خۆیدا نەدەکرد.

دواى داخستنى ئامیڤرى فیدیۆكەم و پاش بینینی چەن فلیمیكى
جۆراوجۆر بۆ ماوہى سى كاتژمیرى بەردەوام، لەمزگەوتەكەى
تەنیشتمانەوہ گویم لە بانگیك بوو، بۆ جیگەى خەوتنەكەم
گەرامەوہ، لەسەر بەرمالەكە یەوہ بانگی لى كردم.

بەلى نۆرە چیت دەوێت؟

بەدەنگیكى روون و جوان پى و تم: پىش ئەنجامدانى نوێژى بەیانى
مەخوہ.

و تم: ئاى.. جارێك یەك سەعات نوێژى بەیانى ماوہ مەگەر گویت لى
نەبوو ئەوہ بانگی بەیانى بوو؟

بە دەنگە پېر لە سۆزەكەى (ئەو بەردەوام بەوجۆرە بوو، تەنانەت
پېش توشبۇنىشى بەو نەخۆشىيە خراپە و كەوتنى لە جىگادا)
بانگى كردم: ھەنا، ھەرە تەنیشتمەو.

ھەرگىز نەمەتوانى داواكارىيەكانى پشتگوى بخەم، ھەستم بە پاكى
و بىگەردى ئەو دەكرد، بىگومان بە دەم داواكەيەو دەچم، پىم وت:
چىت ئەوئىت؟

وتى: دانىشە.

وتم: ئەو ھەتا دانىشتم، چىت ھەيە؟

بە دەنگىكى كزى خوش وتى: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا
تُؤَفَّقُونَ أَجُورَ كُفْرٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ آل عمران: ۱۸۵.

واتە: (ھەموو كەسك دەبىت بمرىت و مردن بچىزىت، لە پۆژى
قىامەتدا كرى و پاداشتان بەتەواوى پى دەدرىت (دەرئەنجامى
كردەوكانتان دىتەو پىتان)).

تۆزىك بىدەنگ بوو، ئىنجا لى پىرسىم: ئايا ئىمانت بە مردن ھەيە؟
ئايا ئىمانت بەو نىە كە لەسەر ھەموو شتىكى گەرە و بچووك
لىپرسىنەو ھەت لەگەل دەكرىت؟

وتم: بەلى، بەلام خواى گەرە لىبوردە و بەبەزەيە، تەمەنىش
جارىك زۆرى ماو.

وتى: ئەى خوشكى خوشەويستم، ئەى لە مردن و ھاتنى مردنى
لەناكاو ناترسىت؟ تۆ تەماشا بكە (ھىند) لەتۆ مندا لتر بوو كەچى

له کاره ساتی ئۆتۆمبیلدا کۆچی دواپی کرد... و فلانه ئافرهت و
فیساره ئافرهت... مردن ته مهن نانسیت، ته مهنیش پیوه ر نیه بۆ
مردن.

به ترسیکه وه وه لام دایه وه (چونکه نه و شوینه ی نوژی تیاده کرد
تاریک بوو): ده ی من له تاریکی ده ترسم و ئیستاش تۆ به مردن
ده ترسینیت، ئیستا چۆن بنووم؟ وامزانی که رازی بویت له م
پشوره دا گه شتمان له گه لدا بکهیت.

له پریکدا گریان قورگی داگیرکرد و دلی داچله کاندم و وتی: له وانه یه
نه مسال گه شت بکه م، گه شتیکی دور، بۆ جیگایه کی تر، له وانه یه
هنا گیان، ته مهن له دهستی خوی گه وره دایه... دایه پرهمی
گریان.

بیری له نه خوشیه خراپه کی خوی ده کرده وه، پزیشکه کانیش
به نهینی هه والیان به باوکم دابوو که له وانه یه نه خوشیه
نه میلت نوره زۆر بژی... به لام کی نه م هه والی پی داوه؟ یان
خوی چاره پوانی نه و شته ده کات.. پیم وت: چیه وا بیر
ده که بته ره؟

نه مجاره به دهنگیکی گه وره وتی: تۆ وانه زانیت من له بهر نه وه ی
نه خوشم نه م قسانهت پی نه لیم؟ نه خیر، له وانه یه ته مهنی من له
ته مهنی زۆرکه سی ته ندروست دریزتر بیته، نه ی تۆ تا که ی ده ژیت؟

له وانه يه بيست سالى تر بژيت، له وانه شه چل سال، نهى دواى نه وه
چى؟

له تاريخكاييه كه دا ده ستي ده دره وشايه وه، ئينجا به توندى ده ستي
جولاند ووتى: هيچ جياوازيهك له نيوان من و تودا نيه، هه موومان
كوچ ده كه ين و ئيره به جيده هيلين يان بو به ههشت يان بو ناگر،
گويت له فرموده ي خواى گوره نه بووه كه ده فرمويت: ﴿فَمَنْ
زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُذْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَمْتَعٌ
الْفُرُورِ﴾ ١٨٥. آل عمران:

وتم: شه ويكى شاد... خيرا رويشتم و گويم به دهنگى نه و
ده زنگايه وه "خوا هيدايتت بدات.. نويزه كهت له بير نه چيت"...
كاترمير ههشتى به يانيه، گويم له دهنگى ليدانى ده رگايه، ئيستا
كاتى له خو و ههستانم نيه، گريان... دهنگه دهنگ... خوايه چى
رويداوه؟! ... حالهتى ته ندروستى نوره خراپ بووه و باوكم بو
نه خوشخانه ي بردووه، ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ (ئيمه هي خواى
گوردين و هه ر بولاي نه ويش ده گه پيينه وه)، نه مسال گهشت نيه،
له چاره م نوسراوه نه مسال له مالى خوماندا بمينمه وه، دواى
چاوه پوانيهكى زور، له سهعات يهكى نيوه پودا باوكم له
نه خوشخانه وه ته له فونى بو كردين ووتى: نه توانن ئيستا سهردانى
بكه ن، خيرا وه رن.

دایکم هه والی پیدام که قسه کانی باوکم دلتیایی تیدا نیه و
دهنگیشی گۆراوه... عه باکم به دهسته وه بوو، کوا شۆفیره که؟..
خیرا سه رکه وتین، کوا نه و ریگایه ی له گهل شۆفیره که دا هه ندیکجار
بو پیاسه گوزه رم پیدا ده کرد؟ دیاره ریگا که کورته... رۆژیکی
دریژه... یه کجار دریژه... کوا نه و قهره بالغیه ی حه زم پی ده کرد و
به راست و چه پی خۆمدا ده مروانی، قهره بالغیه که ئیستا کوشنده و
مایه ی بیزارییه.. دایکم له ته نیشتمه وه بوو دوعای ده کرد، نه و
کچیکی چاک و گوپرایه له، نه مبینیوه هه رگیز کاته کانی به فیرو
بدات.

له ده رگای ده ره وه ی نه خوشخانه که چوینه ژووره وه، نه مه
نه خوشیکه هاوار ده کات، نه مه ش برینداره به کاره ساتی ئۆتۆمبیل،
سته م چاوه کانی زهق بونه ته وه و نازانیت خه لکی دونیایه یان
ناخیرهت، دیمه نیککی سه یر بوو پیشتەر نه مبینیوو.

خیرا به پلیکانه کاندای سه رکه وتین، نه و له ژووری چاودییری تایبه تیدا
بوو، په رستیاره که پیی وتین: نه تانبه م بۆلای... په رستیاره که
له سه ر قسه کانی به رده وام بوو: نه و کچیکی چاکه و له دوی
له مۆشخۆچونه که ی به ره و باشی ده پروات، نابیت له یه ک که س زیاتر
سه ردانی بکات، نه مه ژووری چاودییری تایبه ته.

له نیو قهره بالغی دکتۆره کان و له په نجه ره یه کی بچوکی نیو
ده رگا که وه نوره ی خوشکم نه بیینی ته ماشام ده کات و دایکیشم له

تەنیشتیەو وەستابوو، دواى دوو خولەك دايكم هاته دەرەو و
 نەيتوانى فرميسكه كانى بشاريتەو... ريگەيان بەمن دا كه بچمە
 ژورەو و سلاوى لى بكم بەمەرجيک ژور قسەى لەگەل نەكم،
 وتیان: دوو دەقیقە بەسە بۆتو.

نورە چۆنیت؟ دوتینى ئیوارە باش بویت؟ بۆوات لى هات؟
 دواى ئەوەى توند دەستى گوشتیم وەلامى دامەو: سوپاس بۆخوا
 ئیستا باشم... سوپاس بۆ خوا بەلام دەستى تۆ ساردە... لە
 لیواری چارپایەکیدانیشتبووم و دەستم بەرقاچى كەوت، دورى
 خستەو.

وتم: ببورە ئازارم دايت.

وتى: نا، نەخیر، بەلام بیرم لەو وتەيەى خواى گەورە دەکردەو كه
 دەفەر مویت: ﴿وَالْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾﴾
 القيامة: ٢٩-٣٠.

وتى: مەنا دوعمام بۆ بكە لەوانەيە بەم نزيكانە
 پيشوازي لەيەكم رۆژى ئاخيرەت بكەم، گەستەكم
 دور و دريژه و تویشووم كەمە.

دواى بيسستنى قسەكانى فرميسك بە چاوەكانمدا هاته
 خوارەو و دەستم كرد بە گريان، ئەمەزانی من لە
 كویم، چاوەكانم لەگريان بەردەوام بوو، باوكم واى لى

مات لـنوره زياتر لـيم دـترسا، چونكه نـوان بـم
گريان و پـرگيريـى مـن رانـه ماتـبون.

لـگـل خـورنـا و ابـونى نـو و رۆژـدا بـيدـه نـگيـه كـى دريـژ
مالـه كـه مانـى داگـرت، كـچى پـورتيـكم هـاتـه ژورـه وـه بـۆلام،
كـچـه پـورـه كـه يـ تـرم، روـدا و گـه ليـكى خـيرا.

نـوانـه يـ دـه مـاتـن ژمارـه يـان زيـادى دـه كـرد، دـه نـگـه كـان
تيـكـل بـوون، يـه كـ شـتم زانـى، نـوره كـۆچى نوايـى كـردوـه،
نـه مـه تـوانى مـيوانـه كـان لـه يـه كـتر جـيا بـكه مـه وـه، ناـشـزانـم چى
نـه لـين، خـوايـه گـيان مـن لـه كـويم و چى روـئـه دات؟!..
تـه نـانـه ت گـريـانـيش، نـه مـه تـوانى بـگريـم.

دواى چـه نـد رۆژيـك مـه والـيان پـيـدام كـه باوكم دـه سـتى
گـرتـوم و بـردوومى بـۆلاى خوشـكه كـه مـ تـاوـه كو دوا
خـوا حـافـيزى لـى بـكه م، وـه مـنـيش ماچـم كـردوـه، تـه نـها
شـتيـكم بـير دـه هـاتـه وـه، كـاتيـك لـاشـه كـه يـم لـه سـهـر جـيـگـه
مـردنـه كـه يـ بـينى راكـشـابـوو، قـسـه كـه يـ نـو م بـير هـاتـه وـه
كـه نـه م نـايـه تـه يـ بـۆم خـويـندـه وـه ﴿وَالْتَفَتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ
﴿واتـه: (نـيـتر قاچـه كـان بـه يـه كـدا دـه نـالـين). نـه و كـاتـه
حـه قـيـقـه تـى نـه وـه م زانـى كـه ﴿إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٦٠﴾
واتـه: نـه و سـا و لـه و پۆژـدا بـۆلاى پـه روه رـدگارـت

ده برييت). نه وه شم زانی که من بو بهر مال و شويڼی
 نوږکردنه که ی نه و گه پامه ته وه، له ویدا بیرم که ته وه
 که کی بوو سکی دایکمی له گه لدا به شکر دبووم،
 چونکه نیمه دووانه بووین... بیرم که ته وه که کی
 بوو نه وه ی به شداری خه م و خفه تی ده کردم و
 نارپه حه تی کهانی که م ده کردم وه و دوعای هیدایه تی
 بو ده کردم... کی بوو شه وانیکي زور فرمی سکی
 ده پژانده و باسی مردن و حیسابی دوی مردنی بو
 ده کردم، خویارمه تی دهره، نه مشه و یه که م شه ویتی
 له گوره که یدا، خویه گیان به زهیت پیدا بیته وه و
 گوره که ی بوو روناك که ره وه، نه مه قورئانه که یه تی،
 نه مشه بهر مال که یه تی، نه مشه.. نه مشه.. به لکو
 نه مه نه و جل به رهنګ گولیه یه تی که ده یگوت بو کاتی
 شوکردنه که م هه لی ده گرم، نه وه م بیرکه ته وه و بو
 رږژانسی رابردوی خوم گریام، گریام.. گریانیکی
 به رده وام، له خوی گه وره پارامه وه که به زه یی پیمدا
 بیته وه و ته و به م لی وه ریگریست و لیم خوش بییت،
 داوام له خوی گه وره کرد که له گوره که یدا دامه زراوی
 بکات وه ک چون خوی حه زی له و دوعایانه ده کردم...
 له پر له خوم پرسى: چی ده بوو نه گه ر مردوه که من

بویام؟ دواپۆژم چی ئه بوو؟ له ترساندا بیرم له
وه لاماکی نه کرده وه.

تیرتیر گریام.. الله اکبر... الله اکبر... ئه وه بانگی
به یانییه بانگ ده دات، به لام ئه مجاره چهند به له زه ته،
که وته کانی بانگده ره کهم دووباره ده کرده وه ههستم
به دنیایی و ئاسودهیی ده کرد، خۆم پیچایه وه و
ههستم بۆ ئه نجامدانی نوێژی به یانی، نوێژم کرد وه
نوێژی خواحافیزی ههروهک چۆن پیشتر خوشکه کهم
ئه نجامی دا و دوانوێژی بوو، وام لی هات که رۆژ
ده بویه وه چاوه پوانی ئیوارهم نه ده کرد، و نه گهر
ئێواره شهم به سه ردا بهاتایه چاوه پوانی سه به ینیم
نه ده کرد.

گومانی حەوتەم:

مۆدیله و بالاپۆشی نیه

هەندیک لەو خوشکە بەرپۆزە بێ لەچکانە گومانیک باس دەکەن و دەیلێنەوێت ئه‌ویش ئه‌وه‌یه که‌وا هیچ بالاپۆشییه‌کی حەقیقی نییه، بە‌لکو ئه‌م هه‌موو له‌بەر خاتری مۆده و مۆدیله، وه ئه‌گەر مۆدیله‌ش بێت له‌بەرچی من پێوه‌ی پابه‌ند بێ؟ ئینجا چه‌ند رووداوێکت بۆ باس ده‌کات له‌گه‌ڵ چه‌ند دیمه‌نیکی ناشه‌ری که هه‌ندیک له‌و خوشکە بالاپۆشانه ئه‌نجامیان داوه و ئه‌میش ده‌یان ناسیت.

لێره‌دا پێویسته جۆره‌کانی ئافه‌رتی بالاپۆش دیاری بکه‌ین پێش ئه‌وه‌ی وه‌لامی ئه‌م گومانانه بده‌ینه‌وه که شه‌ش جۆرن:

١. هه‌ندیک خوشک بالاپۆش ده‌بن له‌پێناو شارده‌نه‌وه‌ی هه‌ندیک له‌ ناته‌واویه جسته‌یه‌کانی خۆیاندا.

٢. هه‌ندیک له‌پێناو شووکردندا خۆی بالاپۆش ده‌کات، چونکه زۆریه‌ی کۆپه‌ لاوه‌کانمان پابه‌ندن به‌ دینه‌وه، یان پابه‌ند نین به‌لام ئافه‌رتانی بالاپۆشیان به‌لاوه‌ باشتیه‌ وه‌ک پێشتر رونمان کرده‌وه.

٣. هه‌ندیک له‌و ئافه‌رتانه بۆیه بالاپۆش ده‌بن تاوه‌کو هه‌ندیک له‌ کرده‌وه خراپ و حه‌رامه‌کانی خۆیان پێ پهرده‌پۆش بکه‌ن، چونکه به‌هۆی ئه‌و جله‌ داپۆشراوانه‌وه که‌سوکاری متمانه‌یان پێ ده‌کەن و چیتێر گومانیان لێ ناکه‌ن، ئینجا له‌دوایدا هه‌رکاتیک و بۆ هه‌رکۆیه‌ک بیا نه‌وێت ئه‌توانن بچه‌ ده‌ره‌وه و که‌س رێگریان لێ ناکات.

۴. مەندىك لەبەر مۆدە جلى بالاپۇشى لەبەر دەكەن، ئەم مۆدەيەش پىنى دەلتىن: (بالاپۇشى فەرەنسى)، ئەويش جۆرىكە "كە چەند تاللىك لە قىزى و گەردنى دەردەخات، جارىك بەھۆى تەنكى جەكەيەو كە جەستەى د يار دەبىت، و جارىك بەھۆى لەبەر كەردنى پانتۆلەو، و بۇ تەوا كەردنى مۆدىلەكە جۆرەھا دەرمان لە دەموچاوى دەدات و بىرىكى رۆر لە غەتر لەخۆى دەدات بەجۆرىك ئەورىگايە بۇندار دەكات كە پيايدا گوزەر دەكات، ئەم كچە يان ئەم ئافرەتە پىشتى لە بالاپۇشى شەرىى كىردووە و باوەرى وايە كە شەرىى خەلك لە شەرىى خوا چاكترە، شەرىى خەلكىش لە نمونەى (كرستيان دور) و (فالتىنۆ) و (سان لۇران) و (شانال) و (مارتېن) و ئەوانى تر لە و كافرانەى كە خواى گەورە رقى لى گرتوون.

۵. مەندىكى تىريان بەرۆر ئەو جىلانەيان لەلايەن دايك و باوكيانەو لەبەر كراو كە پابەندن بە دىنەو، بۆيە ئەويش بەنابەدلى ئەو جىلانەى لەبەر كىردووە و حەزى لى ناكات، وە لە ترسى ئازارى كەسوكارىشى جەكەكان فېرئ نادات، بۆيە ئەم پۆلە لە ئافرەتان ھەر كە دەرفەتلىكەيان بۇ بلوئىت و چاودىر بەسەريانەو نەمىنىت ھەمور ئەو جىلانە فېرئ دەدەن، چونكە باوەر و قەناعەتەيان بە بالاپۇشى نىيە.

۶. مەندىكى تر جلى بالاپۇشى دروستى شەرىى لەبەر دەكەن، ئەم جۆرە لە خوشكان ئىمانيان بە واجب بوونى بالاپۇشى ھەيە و

له ترسی خوی گه وره جله بالا پوښیه که یان فری نادهن نه ک له بهر
خه لکی، وه پابه نندن به تاییه تمه ندییه شهرعیه کانی بالا پوښیه وه که
نه مانه ن:

ا- جله که تاوه دان و فراوان بیت و هیچ پارچه یه ک له شی
دهر نه خات.

ب- جله که نه ستور بیت و هیچ شوینیکي لاشه ی به دهر وه نه بیت.

ج- جله که بونی عتر و بوخورد و میکیاجی پیوه نه بیت.

د- جله که له جلوه رگی کافران نه چیت، له پیناو سهر پیچی
کردنیاندا.

ه- جله که رهنگه کی سهرنچراکیش نه بیت، یان خوی له خویدا
جوانییه ک بیت.

و- جله که هموو جهسته بگریته وه جگه له دهم و چاو و
هر دوو دهست (له بوچونی کدا) و هموو جهسته (له
بوچونی کی تر دا).

ز- جله که له جلوه رگی پیاوان نه چیت، چونکه نه هی کراوه له
لا سایي کردنه وه ی پیاوان.

ح- جله که جلوه رگی ناویانگ نه بیت، تاوه کو له خوی بایی
نه بیت و شانازی پیوه بکات، نه وهش نه هی لی کراوه.

خو نه گهر نه هموو جوړه جلانه ی باسکران جگه له جوړی
شه شه م له بهر خاتری خوا نه بوو، نه مه مانای نه وه نیه که هیچ

ئافرىتىك نىيە كە جلى بالاپۆشى لەبەر خوا لەبەر بىكات. دە تۆش لەو
پۆل و كۆمەلە بە كە لەبەر خاترى خواى گەرە پابەندن بەر
اجلانەو و داواى رازى بوونى ئەو دەكەن و لە تورپەبوونى ئەو
دەترسن.

گومانی ههشتهم:

بیبه شبوون له جوانی

ئەمەش دیسان پێی ناوتریت گومان، بەلکو لەجۆری حەز و
ئارەزووە و رێگرە لە پابەندبوون بە بالاپۆشیەوه.

ئەو پرسیارەش کە رووبەرووی ئەم ئافرەتانە دەبێتەوه
ئەوێه: بۆکێ سەر و سنگ و قاچت رووت دەکەیت؟ بۆکێ
خۆت دەپازینیتەوه؟ ئەگەر وەلامەکە ئەمە بێت: "تاوەکو
هەموان بالا و جوانیم ببینن".

ئایا رازی دەبیت ئەم جوانییە هەموو دەروون نزم و کەسیکی
خراب ببینیت؟ ئایا رازی دەبیت وەک شەکیکی هەرزان
کەسانی چاک و خراب مامەڵەت لەگەڵ بکەن؟ چۆن جەستە
خۆت لە مڕۆفە گورگ ئاساکان دەپاریزیت؟ رازی دەبیت
هێندە نزم و هەرزان بیت؟!.

چیرۆکیکی واقعی:

ئافرەتیکی سەماکەر کە هونەرماندێکی بەناوبانگ دەبێت
سەردانی یەکیک لە ولاتانی کەنداو دەکات بەمەبەستی
بەشداری کردن لە ئامەنگی شەوانەیی چەند بۆنەیک،
یەکیک لە ئافرەتە چاک و لەخوا ترسەکان بریار ئەدات
بەتەلەفۆن قسە لەگەڵ ئەم هونەرماندەدا بکات و

فهرمانی به چاکه پی بکات و خراپه شی له لا ناشرین
بکات، بویه له و میوانخانه یه ی که هونه رمه نده کی تیدا
دابه زیووه ده گهریت به دواي ژماره ی ته له فونه که یدا و
واژنا هینیت تاوه کو دهستی ده که ویت، په یوه ندی پتوه
دهکات و نه م گفتوگو یه له نیوانیاندا رووده دات.

+ خوشکه له خوا ترسه که: به خیربیت بو ولاته که مان،
خوشحالین له سر خاکی خومان ده تبیین، داوا نه که م
رنگه م بدهیت پرسیارکت لی بکه م.

نافره ته هونه رمه نده که: فهرموو، به وپه پی
خوشحالیه وه.

+ گهر شتیکی گرانبه هات هه بیت له کوی هه لی ده گریته؟
- له جیگایه کی تایبته و ده رگا که ی لی ده گرم تاوه کو
که س نه بیات.

+ نه ی نه گهر نه و شته زور گرانبه ها بوو له کوی
ده یشارپته وه؟

- له جیگایه کی زور تایبته تیدا به جوریک هیچ ده سستیکی
پی نه گات.

+ گرانترین شتی که نافره ت خاوه نیه تی چیه؟

هونه رمه نده كه دوودل بوو له وه لامدانه وه دا.

بۆيه خوشكه كه پيى وت: ئايا گرانترين شتى ئافرهت
داويناكى نيه؟

- بهلى.. بهلى، گرانترين شتيك كه ئافرهت خاوه نى
بيت داويناكيه.

+ ئايا ئه م شته گرانبه هايه ئه كريت و ئه بيت پيشانى
هه موو كه سيكي بده يت؟

ليڤه دا هونه رمه نده كه له ناوه پوڅ و مه به ستى گفتوگو كه
تيڤه گات و زور به سه رسوڤمانه وه (وهك كه سيك به
دهنگيكي به رزبانگ له ناخ و فيتره تى بكات و هه موو
جه ستى به ينيته له رزه و له و سوبات و سږبوونه
خه به رى بكاته وه) ده ليت: ئه مه يه كه م جارمه له
ته مه نمدا له م جوړه قسانه ببيستم، بۆيه ئيستا هه ر
ئه بيت چاوم پيت بكه ويټ، وه ئه بيت من زياتر گوي له م
جوړه قسانه بگرم. (ته واو)

خوشكى گران و خوشه ويستم، گه ر له به رخاترى
ميږده كه ت يان هاوپي ئافره ته كانت، جله داپوشراوه كانت
لاده به يت و خوت جوان ده كه يت، ئه وا ئيخراجى له

ئايىندا بۆ ئۆمە بەستە نىيە، ئەگەر ئۆكارە لە
دەرەۋەي مالى خۆت و مىردەكەت نەبىت، ئاسايى
لە بەرچاۋى ھاۋپى ئافرەتەكەنت جەكەنت كەم بگەيتەرە
ئەگەر ئامادە بوۋان ھەموۋيان ئافرەت بىن و ئۆ
شۈيئانەش بەدەر نەكەۋىت كە بۆ ئافرەتەش نىيە
بىانبىنىت كە ئۆۋەش لە نىۋان ناۋك و ئەژنۇدايە.

نمونەيەك لە واقىعدا:

خوشكى گەرە و گرانم: ئايا دىت بە بىر و يادتدا كرىار چۆن
شتەكان ئەمدىۋەۋىدو دەكەت كاتىك بىيەۋىت بىكرىت؟ ۋە
دۋاي ئۆۋەي شتەكەي بەدل بوۋ داۋا لە فرۆشيارەكە دەكەت
دانەيەكى پىچراۋەي پى بدات لە ھەمان جۆر لەۋانەي كە
سەفتە كراۋن و دەستى پى نەگەيشتۋە، جوان بىر لەم
نمونەيە بگەرەۋە ئىنجا دەزانىت چەندە بەرپىز و گران دەبىت
كاتىك ئۆۋەي خوا فەرمانى پى كىردۋىت بوۋاپوشىن
دايدەپوشىت.

گومانی نۆیه م:

بالاپۆشی نیوهی کۆمه لگا په کده خات

ئهم گومانه ئافره تان باسی ناکه ن و نایلینه وه، به لکو
عه لمانیه کان و شوینکه وته کانیا ن ده یلینه وه و دووباره ی
ده که نه وه، ئه وان ده لێن: بالاپۆشی ئافره ت نیوه ی کۆمه لگا
په کده خات، چونکه به و هۆیه وه ئیسلام فه رمان به ئافره ت
ده کات له مالدای بمینیتته وه.

ئهم گومانه که ناو به ناو ده بیستری ت وه لام که لیکی زۆری
مه یه، له وانه:

۱- راسته چاکتر وایه که ئافره ت له ماله وه بیت، وه ک خوای
گه وه ده ده فـه رمویت: ﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ
الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾ الأحزاب: ۳۳. واته: ((ئهی هاوسه رانی
پیغه مبه ر (ﷺ) ئافره تانی موسو لمان) له ماله کانی خۆتاندا
به سه نگینی و سالاری بسره ون، زینه ت و جوانی خۆتان
ده رمه خن وه کوو سه رده می نه فامی یه که م).

ئهم فه رمانه خواییه مانای بچو ککرده وه یان په کخستنی
وزه ی ئافره تان ناگه یه نیت، به لکو شیاوترین شیوازی
به کاره ی تانی وزه ی ئافره تانه.

۲- ئىسلام دەلىل: گىرنگىزىن ئەركى ئافرىت بىرىتىپ لى
پەرورده و چاودىرى مىندال و فىرکردىيانىپ بى رەوشى و
بىلەل جىوان... سەرژمىرىپ ناوخوئى و جىپانىپ كانىش
مەرەموىان دەلىل: هوکارى سەرەكى لادان و سەرلىشىواوى
لاوان بىلەل شىئەندەلەل خىزانى دەگەرپىتەلەل،
كەلەلەل نىجامدا چاودىرى دروست و تەواو بىلەل مىنىت.

۳- ئىسلام خەرجى مال و مىندالى نەخسىتەلەل نەستوى
ئافرىت، بىلەل مووخەرجىپ لى نەستوى پىاوداپ، بىلەل
سروشىتەلەل نەلەل دەردەچىت بىلەل كارکردن پىاوبىت،
تاوەكو ئافرىت بىلەل بىلەل كارىكى گىرنگىز لى كارى دەردەلەل
مال بىلەل بىرەخسىت كە گەرەلەل كارە لى كۆمەلگادا، نەلەل
پەروردهکردن نەلەل كە كۆمەلگاكان لى سەر شانى ئىوان
بنىات دەنرىن و گەشە دەكەن.

۴- ئىسلام زۆر جەخت لى سەر پاراستنى كۆمەلگە لى داپوخان
و لى ناوچىون دەكاتەلەل، كە لى نەلەل نىجامى تىكەلەل بىوان
و ئافرىتەلەل دەلەل، چىونكە لى تىكەلەل بىوانەلەل كۆمەلەل
گىرقت پەلەل دەلەل كە كۆمەلگا لاواز دەكەل، ئافرىتەلەل
توشى ئازار دەلەل لىلەل نەلەل لى دەلەل لاوازەكانەلەل،

ههروهه ها دهروونی ژن و پیاوی قهیره سهه رقان دهه بیست
بهه یه کتره وه، به جوریک هیج سودیک بۆ کومه لگا به جینامیلن،
به تاییه تی کاتیک که جلی روت و جوانکاری لهه نتوان
نافره تاندا ته شه نه ده کات .

هه نیسلام رینگه له کارکردنی نافره تان ناگریست، به لکو
نه یكات به نهك و واجب له سه ری گه ره له کار و پسه پوره کدا
بیست که کومه لگا پیویستی پیتی هه بی، بۆ نه وه ی حه ره ج و
دله راوکی نه میلنیت و نافره ت ناچار نه بیست جوانی خوی بۆ
پیاوی بیگانه ئاشکرا بکات. بۆ نمونه نافره ته که پزیشکی
نافره تان بیست، یان ماموستا بیست، یان وینه ی تیشکی
نافره تان بگریست، یان مامان بیست یان کاری تر که تاییه ته به
نافره تانه وه نه نجام بدات.

٦- له حاله تی ناچاریشدا نیسلام رینگه نیه له کارکردنی
نافره تاندا، نه گه ر نافره ته که پابه ند بیست به ئاداب و نه ریتی
شه رعیه وه وهك مۆله ت وه رگریتن له باوک و دایک یان میرد،
یان تیکه له نه بوونی پیاوان و به ته نها نه مانه وه له گه لیاندا
له شوینی کاره که دا، وه خودی کاره که ش تاوان و یاخی
بوونی خودای تیدا نه بیست، واته کاریکی گونجاو و شه رعی

بیٚت، و پیچەوانە ی عورف و نەریتی سروشتی ئافره‌تان
نەبیٚت، مەروەها کارەکی نەبیٚتە هۆی پەکخستنی کاری
دایکایەتی لە ماله‌که‌یدا و چەند مەرجیکی تر لە و جۆره‌.

گومانی دهیه م:

بالاپۆشی رواله تیکی ناستانییه

ده لێن شیوازی دهره وهی جلی بالاپۆشی له رواله تی کۆمه لگا
دواکه وتووهر کان ده چیت، شیوه و شیوازه که ی شارستانی
نیه، نه م قه له رهش و خێوه ته ره شه جولوانه چ مانایه کیان
هیه؟ نه مه گه رانه وهیه که بۆ سه ره تاکانی کومه لگا مرییه
دواکه وتووهر کان.

دهسته واژه گه لیکی هه له:

نه م گومانه خۆی له خۆیدا روخواوه، چونکه پیشکه وتن
به رواله تی دهره وه ناپیورییت، وه ک جلوبه رگ و خانوو و ولاخ
وزه خره فه و هیت له کاره رووکه شییه کان، نه و که سه ش که
پیشکه وتنی کۆمه لگا به رواله تی دهره وه ده پیوییت، نه وه
راستییه کانی ون کردووهر.

شارستانییه وشهیه که به کۆی رهوشت و رهفتار و به های
گه لیک له گه لان دهوترییت، وه رواله تی دهره وه ش په یوه ندی
به شارستانییه ته وه نیه، به لکو نه وه له مه ده نیه تدایه.

چەند نمونەيەك لە واقیعدا:

بۆ نمونە کاتیك دەچیتە ولاتی ئەمەریکا، ئەوا لە واقیعدا و بەچاوی خۆت حکومەت و خەلکی دەبینیت کە چۆن ریز لە ئازادی دەگرن و بەپیرۆزی دەزانن، تەنانەت بەیکەریکیان لە ناوهراسستی گەورەترین شارێ ئەمەریکا دا دروست کردووە وەك نیشانە و نمونەيەك بۆ ئازادی، هەر هەر ولاتیەکی ئەمەریکیش ئەتوانیت رەخنە لە هەرکەسیك بیهویت بگرییت لە سەرۆکی ئەمەریکاوە تاوێكو بچوکتین کارمەند، بەبێ ئەوەی رینگەیی لی بگرییت یان سزایەك بدريت یان لەلایەن کەسیکەوێ لۆمە بگرییت، ئازادی بۆخۆی بەهایەكە لە بەهاکان، بۆیە کاتیك ئەمەریکا دەبییت بە پیشەنگی جیهان تەنها بەهۆی تەکنەلۆجیاکەيەوێ نیە، بەلکو بەهۆی ئەوەوێیە کە خاوەن بەهایەکی مرقایەتیە و حکومەت پیش گەل پارێزگاری لی دەکات. تەنانەت ئەو حکومەتانەي کە بەدوای یەكدا دین لە ئەمەریکا دا سەرکەوتن و سەرئەوێ کەوتن یان پەيوەستە بە بری ریزگرتن لەم بەهایانە و پراکتیکە کردنیان لە واقیعدا.

نمونەيەکی تر: لە هەر ولاتیکی ئەوروپیدا کاتیك بۆ هەر ویستگەيەکی پاس دەپۆیت خشتەيەکی هەلواسراو دەبینیت کە کاتی گەیشتنی پاسەکانی تێدايە بە درێژایی هفتە و بە سەعات

وبه خولهك، بۆنمونه كاتى يەكەم پاس ئەنوسن رۆژى
دوشەممە سەعات ۶:۴۵ى سەر لە بەيانی، ھاوڵاتی كاتىك بۆ
ئەو شوینە دەچیت پاسەكە دەبینیت لە ھەمان خولهكدا و بەبى
دواكەوتن ئامادەيە، خۆ ئەگەر چەند خولهك كۆك دوا بكەویت، ئەوا
لە ھەموو لایەكەو سكاڵای لەسەر تۆمار دەكریت و لەوانەيە
لەسەر كارەكەشى لا بېریت، یان لەوانەيە قالىكى راگەياندى
لەكۆمەلگادا لى بكەویتەو.

كەوابوو ریزگرتن لە كات بەھایەكە لە بەھاكان، بۆیە
پیشكەوتنى ئەوروپا و شارستانیەتەكەى تەنها بە برى ئەو
تەكنەلوجیایە ناپیوریت كە خاوەنیەتى، بەلكو بەو بەھا و
پره‌نسیبانەو پێوانە دەكریت كە پارێزگارى لیو دەكات.

كۆمەلگای خوشمان بە بەراورد لەگەڵ ئەواندا بەدواكەوتوو
دائەنریت، ئەمەش نەك تەنها لەبەر ئەوەى خواوەنى
تەكنەلوجیا نین، بەلكو بەھۆى ئەوەشەو كە وازمان لە بەھا
و پره‌نسیبەكان ھێناو، كە سەرچاوەكەشى ئەم ئایینە
گەورە و گرانبەى خۆمانە، وە كۆمەلگاكەمان لەپیزی ئەو
كۆمەلگایانە دادەنریت كە زۆلم و ستمى تیدا دەكریت و
مافەكانى مەرووفى تیدا پیشیل دەكریت، ھەروەھا لەلای ئێمە
یاسا سەرورە نیە و پشت لە شورا كراوە و گوی لە رای
كەسى تر ناگیریت.

بۆيە پابە ندبوون بە جلو بەرگی ئیسلامیەوہ خۆی لە خۆیدا
مەنگاوانانە بۆ پیشەوہ لەرێگە ی دروستکردنی شارستانیەتدا،
چونکە بالاپۆشی ئافرەت رەوشت و رەفتار و بەهایەکی
مەلقوللەوہ لە ئایینە پاکە کەمانەوہ، نەک وەک ئەوہی ئەوان
ئەیلین کەوا روالەتیکى ناشارستانیە.

گومانی یانزهیه م:

باوك و دايك و میړدهكه م ریگه م لی دهگرن

نه سل له م باس و خواسه دا نه وه یه كه گوپرایه لی و ملكه چی
بو خواي گه وړه له پيشه وهی هه موملكه چی یه كه بو سه رجهم
دروستكراوه كانی تر هر كه س و دروستكراویك بیټ، ، دايك
و باوك له داوی خواي گه وړه له هه موو كه س زیاتر شایه نی
گوپرایه لین، به لام به مه رجیك فهرمان به گونا هو تاوان و
سهرپیچی نه كه ن.

خالیکی تر نه وه یه كه سهرپیچی دايك و باوك یان میړد
له شتیكدا كه خواي گه وړه فهرمانی پی دهكات به
گه وړه ترین چاكه و نزیك بونه وه داده نریټ له خواي گه وړه وه،
هه روه ها نه م كار ه خوی له خویدا بانگ كرنی دايك و باوك و
میړده بولای دینی خوا و بهرنامه ی خوا.

خالی سییه م: باوك یان میړد كاتیك نه وه ی ژیر دهستی خوی
بینی كه زور سورده له سه ر باوه پ و بوچونه كه ی زورجار
نه ویش ملكه چی واقعیه كه ده بیټ و ریږ له بوچوونی كوپ یان
خیزانه كه ی ده گریټ، مه گه ر له حاله تیكدا كه دلی هیچ
خوشه ویستی ه کی راسته قینه ی تیډا نه بیټ به رانبه ر مندال یان
خیزانه كه ی.

لَيَرهدا هەندىك لى فەتۋاى زانا گەرەكان بۆنەم باسە
دەخەينە روو؛

پرسىارى يەكەم: بەرپىز مامۇستا (بن باز) وەلامى
دەداتەو.

پرسىار: ئايا گوناھبار ئەم گەر گوپرايەلى دايكم نەكەم
لەوھى كە داۋاى ئەوھم لى دەكات كە جلى بالاپۆشى فېئ
بەدەم و جلى نيوھ رووت لەبەر بكم، ھەرودھا فەرمانم پىئ
دەكات كە بچم بۆ ئاھەنگەكان بە جلى ناشەرعيوھ لەو
جلانەى كە ھەموو جەستە دەردەخات؟ و ھەركاتىك بە جلى
بالاپۆشىوھ دەمبىنئىت لىم تورە دەبىت.

وەلام: نابىت گوپرايەلى كەسىك بكەيت كە سەرپىچى
فەرمانى خوا بكات با ئەو كەسەش باوك يان دايك بىت، لە
فەرمودەيەكى راستدا ھاتووھ لە پىغەمبەرەوھ ﷺ كە
فەرمويەتى: (إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَعْرُوفِ). واتە: گوپرايەلى كردن
لە كارى چاكەدايە. ھەرودھا فەرمويەتى: (لَا طَاعَةَ لِلْمَخْلُوقِ
فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ) واتە: گوپرايەلى ھىچ دروستكراۋىك ناكرىت
گەر لەخوا ياخى بوبىت. و ئەو داۋايانەى كە دايكى ئەم
خوشكە پرسىاركەرە داۋاى دەكات ھەموو تاوان و ياخى
بوونە لە خوا، بۆيە نابىت لە وشتانەدا گوپرايەلى بكات.

پرسیاری دووهم: بهر پز ماموستا (بن عوسه یمین) وهلامی داومته وه.

پرسیار: به پئی بریاریک که دهسه لاتی سه ره وه ده ریکردوه له ولاته ئیسلامیه که ی مندا کچان و سه رجهم ئافره تان نابیت جلی بالاپوشی له بهر بکه ن به تایبته سه رپوش له سه رکردن، ئایا ده بیت من نه و بریاره جیبه جی بکه م؟ له کاتیکدا هه رکه سیك نه و بریاره جیبه جی نه کات سزا ده دریت به ده رکردن له کاره که ی یان قوتابخانه که ی یان زیندانی ده کریت.

وهلام: نه و به لایه ی له ولاته که ی تودا رویداوه له رووداوانیه که بهنده ی خوای پی تاقی ده کریته وه، و خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿الْمَرْءُ أَحْسِبَ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾ ۱. وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۲﴾ العنكبوت: ۱-۳. نه وه ی من نه یبینم پیویسته له سه ر ئافره تانی موسلمانن نه و ولاته له م کاره خراپه دا ملکه چی دهسه لات نه بن، چونکه نابیت گوپرایه لی خاوه ن دهسه لات بکه یت له کاری خراپه دا، خوای

گه وده فەرموێهتی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾. النساء: ۵۹.

ئەگەر لەم ئایەتە ورد بیتەوه خوای گه وده فەرمانی
(أَطِيعُوا) ی لە سیّهم جاردان لەگەڵ (اولی الامر) دا دووبارە
نەکردۆتەوه، ئەمەش بەلگەیە لەسەر ئەوهی گوێرایەلی
کاربەدەستان بەستراوه بە گوێرایەلی ئەوانەوه بە
فەرمانەکانی خوا و پیغمبەرەوه ﷺ، واتە: ئەگەر فەرمانی
ئەوان سەرپێچی کردن بێت لە فەرمانەکانی خوا و پیغمبەر
ﷺ ئەوا نابێت گوێیان لی بگیرێت و گوێرایەلیان بکری، و
گوێرایەلی هیچ دروستکراویک ناکری، ئەگەر دروستکراوه که
لەخوا یاخی بوبێت.

و دەرپارەیی ئەو ئازار و ناخۆشیەیی که توشی ئافرەتان
دەبێت لەو شوێنەدا، ئەوا دەبێت دان بە خۆیاندا بگرن، بۆ
ئەو سەبر و ئارامگرتنەش پشت بە خوای گه وده ببەستن،
داوا لە خوای گه وده دەکەین که هیدایەتی کاربەدەستانی
ئەوانیش بدات بۆ رێگەی حەق و راستی.

من وائەزانم ئەم برپارەتەنەها بەسەر ئەو ئافرەتانەدا جێبەجێ
دەبێت که دەچنە دەرەوه، که وایە چاکتر وایە بۆ ئافرەتان
نەچنە دەرەوه تاوهکو سەلامەت بن لەو بەلایە، کورتەیی

مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٦﴾ التحريم: ٦. و ئەگەر پێغه مېهر
﴿٦﴾ لێپرسراویتی مال و مندالی خستبێتە ئەستۆی پیاوێ وە
کە دەفەر مویت: (الرجل راع في اهله و مسؤول عن رعيتة).

واتە: پیاو شوانی مال و مندالە کە یەتی و لێپرسراوێ
بەرامبەر یان لە روژی دوایدا.

دە ی کە وایە جێی خوێ نیە و جوان نیە بۆ ئەو پیاوێ بە زۆر
ژنە کە ی ناچار بکات واز لە جلی شەری بەیئیت و جلی
ناشەری لە بەر بکات و ببێتە ھۆکاریک بۆ دروست بوونی
فیتنە و خراپە بۆ خوێ و خەڵکی تریش، بە لە خوا بترسیت و
سوپاسی خوا بکات کە ئافەرەتیکی بەم جوورە پاک و صالحی
پی بە خشیوێ.

دەربارە ی ژنە کە ش بە هیچ جوړیک نابیت و حەلال نیە بۆ
کە گوێرایە لی مێردە کە ی بکات لە و تاوانە دا، چونکە
گوێرایە لی کردنی کە سی یاخی لە فەرمانی خوا بە هیچ جوړیک
نابیت و دروست نیە.

بە کورتی: ئەمە فەرمانی شەری خوا یە وە ک زانای
بە پێزە کانمان رونیان کردۆتە وە، بە لام لە کاتی سەرپێچی
کردن لە فەرمانی مێرد و کە سوکاردا و چاکە دانایی و
حیکمەت بە کار بەیئیریت، حیکمەتیش ئەم شیوازانە
دە گریتە وە:

۱. نه وهی باوه پت پیی هییه به نه دهب و ریژه وه ناشکرای
بکه و ده ری بخه به بی دهنک به رزکردنه وه یان به کاره یتانی
و شه گه لیک که به رامبه رتوره ده کات.

۲. به سنگی کی فراوانه وه به رگی نه زیهت و نازاره کان بگره
له جوین و قسه ی ناشرین و گالتنه چاری، بیزار مه به و
مامه له ی خراپی به رامبه ره که ت کارت تی نه کات.

۳. له دوا ی خوا ی گه وره داوا ی هاوکاری و یارمه تی له
خزمه کانت بکه له ژنان و پیاوان نه وانه ی که ریگای
هیدایه تیان هه لېژارد وه.

۴. یه که مجار پشت به خوا بیهسته، به رده وام دوعای
دامه زراوی و لبردنی ناپه حه تیه کان بکه، به رده وام به له
قورئان خویندن و زیکو و یادی خوادا به تاییه تی له و کاتانه ی
که توشی جنیو و قسه ی ناشرین و گالتنه چاری ده بیتنه وه
تاوه کو بوار بو شه یتان نه مینیت.

۵. نه وهی که باوه پت پییه تی وه ک ماموستا به فیزه وه ده ری
مه بره و ناشکرای مه که، به لکو وه ک قوتابیه ک باسی بکه،
چونکه باوک و دایک حه ز ناکن کچه که یان وه ک ماموستایه ک
فیزیان به سه ردا بکات.

۶. خراپه به چاکه و چاکه کاری وه لام بده ره وه.

۷. کاتی گونجاو بۆ گفتوگو له و بارهیه وه له گەل دایک و
باوکندا دیاری بکه.

۸. نه و خوشکه بابزانیک که به هشت شمه کیکی گرانبه هاپه،
به دهستهینانی شمه کی گرانبه هاش ماندوبوون و بهرگه گرتنی
نازار و نارعهتی دهویتی له ریگهی خوادا.

دوا وته:

کاتی خوئی که ئیمپریالیزی کافر هیڙشیان کرده
سه‌رمان و ولاتیان داگیرکردین بزوتنه‌وه
ئازادیخوازه‌کان له هه‌موو لایه‌که‌وه شوږشیان به‌رپاکرد
و دژیان وه‌ستانه‌وه، دواي ئه‌وه‌ی دوژمنان زهره‌ر و
زیانیکی زۆریان لی‌که‌وت، به‌وقه‌ناعه‌ته‌گه‌یشتن که
شیوازی سه‌ربازی سودی نیه و گه‌رمی به‌رگری له
ده‌روونی خه‌لکیدا زیاتر ده‌کات، بیگومان ئه‌وه‌ش له
به‌رژه‌وه‌ندی ئه‌واندا نیه که ئاواتیان ده‌ستگرتنه
به‌سه‌ر خیر و خیراتی ولاتدا له پیناو گه‌شه‌پیدانی
ولاتی خویندا.

بۆیه پيش ده‌رچونیان له ولاتی ئیمه‌دا بیریان له ریگه
چاره‌یه‌کی تر کرده‌وه جگه له ریگه‌ی سه‌ربازی،
تاله‌دوايیدا گه‌یشتنه ئه‌وقه‌ناعه‌ته‌که‌باشترین ریگه
بریتیه له هیڙش و شالاوی روشنگیری، ئه‌وه‌ش به‌وه‌ی
وا له رۆله‌کانمان بکه‌ن که شوینی نه‌ریت و به‌ها و

که لتوری ئەوان بکهون، بهوجۆره دهبن به خزمهتکاری
ئەوان، ئەمەش بێگومان هاته‌دی، دیارترین شتی‌ک که
له‌و هی‌رشه‌ رو‌شن‌بیری‌ه‌دا جه‌ختیان له‌سه‌ر کرد‌بی‌ته‌وه
ئافره‌ت بو‌وه، ئەوان ویستی‌ان ئافره‌تانی ئی‌مه‌ وه‌ک‌ه‌ی
خۆیان بی‌ت، هاو‌پ‌ی‌یه‌تی پیاوان بکات و به‌رده‌وام
تی‌که‌لی پیاوان بی‌ت و له‌ه‌ه‌موو شتی‌ک‌دا کی‌پرکی‌یان
له‌گه‌ل‌دا بکات، ه‌ه‌روه‌ها جوانی و جه‌سته‌ی ده‌رب‌خات و
له‌گه‌ل‌ پیاوان‌دا مه‌له‌ بکات.

له‌پ‌ی‌ناوی ئه‌م ئاما‌نجه‌یان‌دا ده‌یه‌ها ک‌تی‌ب و
هونه‌رمه‌ندی‌ان به‌کار هی‌نا، له‌گه‌ل‌ سه‌ده‌ها شانۆگه‌ری و
فیلم و زنجیره‌ فیلم و رو‌ژنامه‌ و گو‌ڤار و ناد‌ی و
سه‌ندی‌کا‌کان و نار‌دنه‌ ده‌ره‌وه‌ی سه‌ده‌ها لاوب‌و
ده‌ره‌وه‌، و‌لات به‌بی‌ سو‌پا بو‌وبه‌ به‌نده‌ و کۆیله‌ی
ئەوان، ده‌ستی‌ان دایه‌ بلاوه‌ پ‌ی‌کردنی گه‌نده‌لی له
خو‌په‌وشت‌دا و سوتاندنی به‌ها و نه‌ریتی جوان که له
ئایینه‌ پا‌که‌که‌مانه‌وه‌ پ‌ی‌مان گه‌یشت‌بوو.

ئەوھش كە ئىستا دەبىنریت لە بى لەچكى و جلى
رووت و ناشەرى بەرھەمى ئەو شالاوھ رۆشنېرىيە
ئەوانە كەلەدوای روخانى خەلافەتەوھ دەستیان پى
كردووھ و تاوھكو ئىستاش بەردەوامە .

بۆيە پىويست بوو لەسەر چاكەخوازن شتىك بكەن بۆ
وستاندى خويىنى ئەو برىنە قولە كە دوچارى بەھا و
نەرىتمان بووھ، ئەم كارەش (ئەم كتيبە) كۆششيكە
لەو كۆششانه و گەپانەوھيەكە بۆ رەسەنايەتى و
وازيانە لە زەلىلى و ملكەچى و شوينكەوتنى كافران.

ئەم نامىلگەيە!

تايبەتە بە توڭزىكى كۆمەلگاگەمان كە
ئەوانىش ئەو خوشكانەن كە بە پۆشاكى
شەرىيەو پابەند نىن، ئەوەش يان لەبەر
ئەوەيە نازانن بالاپۆشى ئەرك و واجىيە، يان
لە بەرانبەر بىرىق و باقى دۇنيادا لاوازن، يان
لە بەرانبەر دەروونى خراپخواز و شەيتانى
واسواسەكەردا خۇ ناگرن، يان لە بەرانبەر
ئەو ھاوئەلە خراپانەدا (كە خەير و چاكەيان
بۇ دۆستانى خۇيان ناوئەت) لاوازن، يان لەبەر
ھەر ھۆكارىكى تر...